

המציבה

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר מודעות:

בעד כל שורה קצרה (רבע רחב העמוד)
באותיות פטיש 40 הלך
במודעות הנכפלות יורד המחיר כפי הערך.

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:

„Hamicpe“

ul. Św. Sebastyana 32,
Kraków.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:
לשנה 6 כתר
לחצי שנה 3
לרבע 1.50

באשכנז:

לשנה 7 כתר
כיתר הארצות:
לשנה 8 כתר

Kraków, 22. Kwietnia 1904.

גליון ב.

קראקא, י' אייר תרס"ד.

השלום.

במקום אחר בגליון הוורבנו על אדות השלום, שנעשה לשמחתנו בין בני כתות הציונים, שהתנגחו זו עם זו ימים וזו וכבר התנבאו שונאינו על ידי זה כליה לזות וקץ לרעיוננו. כבר ספרו עלינו סופדים, כ התקוטטו יורשינו על אדות הירושה. ובסוף הראישיבות הועד הפעל זה עתה בוויין, כי לא היה צב הציונות מסוכן כלל, הנבואה היתה נכואת שהקטמות על אדות ירושתנו — נמהרות. עוד הצות חיה, עוד רעיוננו רענן ולא תשלט בו עין תה וקנאה שפלה בין מבחין ובין מבפנים. הכריזו הפעל תראו, כי מעולם לא שכחו עד היכן אתם הנפרזה מגיעה, לא שכחו כי הודעו כי מוסדות הסתדרותנו באהוס כבעמם בעמודי הנות. אלא ידוע ידעו את מדת כה הציונות, תחזקה היא למדי ולא תפול תחתיה כרוח מצוי של קנאת התנגה על טהרת הרעיון. הפשתי תן כשהוא יודע בפשתנו, שהוא טובה, הוצי מפתחיה המורשים הרוסים ידעו את מנהיגנו, כי יעזב את המהנה גם כאשר יציקו לו וינסו או בעשר נסיונות, ע"כ דברו אתו קשות, להראות באופן כולט, כי לעולם לא

לא דחו שום אדם מישראל בשתי ידיים, כל עוד לא גלה דעתו, שהוא פושע ויוצא מכלל ישראל. הכמים אהדים בודדים דהו בשתי ידיים ולא הודו להם חכמים, כי גרמו בזה צער עולמי לעם ישראל. לכן כל המרפה את ידי העוסקים בשיבת ציון ונותן מקום להשוב, שעזבו הציונים את דגל ציון והציונות פשמה את רגלה, כמו שאמרו באמת שונאינו. מעת הקונגרס הששי ועד עתה, הרי זה נותן יד לפושעים וגורם לאומתנו שתפרד ולבנינו שיצאו מקרבנו.

שועים הם האומרים, כי רק מדינה יהודית מיוחדת חסרה לנו והמדינה היהודית תוכל להיות בכל מקום בעולם. האמת היא, כי אי אפשר כלל ליסד מדינה יהודית כזאת, כי לא ינהרו כלל גולי עמנו למדינה היהודית שבאפריקה. גם אלו עלתה בידנו לקחת את המדינה מיד ממשלת אנגליה כמתנה ולבונן לנו שם אוטונומיה, ממשלה יהודית ופקידים יהודים, והיינו קוראים לגולי עמנו לבא שמה תהת נסעם לאפריקה; רק אחד מאקף היה שומע לקולנו והנתרים היו בוחרים בדרך אמריקה. שם דרך סלולה, שדשו בה רבים ויעברו בשלום. בבואם שמה ימצאו ערים בנויות, בתי-חרשת קימים ושוקים

יתרצה העם היהודי, להחליף את אידיאלו משאת נפשו באחר. לעולם לא יסכימו כאי כח העם, ליסד מדינה יהודית במקום אחר, אפילו בהתנותם תנאי, שלא ותרו עוד על א"י. כי מרגישים הם רוב המורשים הרוסים וכל הנמשכים אחריהם, כי ארץ ישראל ותקוה לשוב אליה היו בכל ימי גלותנו אחד מעמודי היהדות, ולולא אלה, מי יודע אם נשארה לנו שארית כיום הזה! וכשעה שבאי כח העם מיסדים מדינה יהודית במקום אחר אפילו על תנאי, הם מגלים דעתם, כי ארץ ישראל לאו דוקא ואם כן כל תקותנו בשני אלפי שנה היתה תקות שוא וכל קיומנו תלוי איפא על בלימה. אמנם גם התורה והמצות ושפתנו העברית הנן עמוד חזק ליהדות. אבל אם לא יהיה לנו רק העמוד הרוחני הזה, הלא עלינו להשוב את כל יהודי שפרק מעליו עול תורה ומצות ולא למד את שפתנו — מהוין למהננו. ובזמננו, אשר לדאבון לבנו ירכו אלה האהרונים בקרבנו, בהמשכם אחרי זרם העת, הלא נאבד חצי בני עמנו ועלינו לדחות בשתי ידיים. אבל אם תהוק התקוה לשוב לארץ אבותינו תיקרה לבנו, יש לנו קשר אחד המהכר את כל אברי עמנו לנוף אחד. גם אבותינו הקדמונים

החננוני.

הסביבה כמו מקופאה. השמים כיריעת הכלת כהירה, האויר מוצחצה, ופתים של קרה מתנוצצים כאבנים טובות על פני מסכת השלג. רק לשונות העשן מעל הגנות מפירים את ההרמוניה של בקר-חרף כעיר קמנה.

משה'לי החנוני הולך ומדלג לפתוה את הנותו. ידיו תחובות זו על גב זו בשרולי אדרתו, ציארו וחצי הפנים עטופים בצוארו-השערי שנראתה בו כבר קרהת, והוא מטפח ורץ, מספח ומדלג. המנעול מתאנח ונפתה, הדלתות צורחים כככדות בשעת פתיחתם, ומשה'לי מרים יד ימינו, מניח האצבעות על המזוזה, ומנשקן ג' פעמים רצופות. הוא מוציא את המטאמא מקרן זוית, מנקה את השלג, מכין דרך סלולה לקונים, ומסדר את השלמ. חבילת „שומים“, חבילת „עבות-עגלה“, עששית של זכוכית-לבנה, שגית של זכוכית-ירוקה, ושלישית של אדומה משום הדור, מספחה-אף לבנה ומספחת בעלת גוונים, פנס קמץ, תבת טבק, חבילת-גרות של חלב, בתי-יד של צמר וצמר נוצות-התכו. המינים האלה מצאו להם מקום על יתדות, שהיו מוכנים לכך על הרלתות ממעל, ומתחת העמיד חבית עם דנים-מלוחים ומטאמאים אחרים.

הכפור דקר כמחטים נעלמים באצבעותיו, עורבים צורחים בשוק. „סימן טוב — מנבא לו משה'לי —

עתה יכרע לפני קמיו
ועל הררי נשף יפלו חלליו...

ממזרח שמש קראתי עימי.

מארץ מרחק איש עצתי.

קראתי ליפן גבור ציה.

גבורי לאפי עליו נאנתי.

עלי יון הריקו תרבותם.

במקנה רנה, בשפתיהם תרועה.

ביים צנה שמו אותותם...

דרכו סוסיהם, מרובותיהם ישועה.

העיוו גבורי! אני לפניכם.

אני ד' אלהי צבאות:

בשבעה דרכים ינוסו אויביכם

ובקרב נקמתי אעשה נפלאות.

ידעו הגוים, מרחוק לאמים.

עם בחרתי יספרו תהלתי.

לריב „קישיונב“ אתן שלומים.

ולציון אתן תרב נאנתי.

פילטון.

למחמה.

מאת נפתלי הרקאימבר בעל „התקוה“.
(נמסר לדפוס ע"י אחי משורר שמריהו אימבר)

„ררכת ביסוסך מרכבותיך ישועה“ (תנ"ך)

שמעו אלי גוים תשיבו לאמים.

כה אמר אל צבאות.

לעמי עתה אדבר תנחומים.

ולאויבי ימיני תורה נראות.

הגידו בגוים, לעמים בשרוי:

„נפל יון“ לפני קמיו...

„נקמת קישיונב“ למו ספרו.

בא קצו הלך באשמי.

קדם עמי רחץ פשמי.

תרגי טבח ילדי, עלליו;

מצויים, קהלות מסודרות וחברים ומכירים לרוב, בעוד ששם במדינה היהודית החדשה צריכים להכין את כל אלה בעמל רכ ובהוצאות אין קץ, ואיזה דבר ימשוך את לב הנודד ללכת שמה, להניח כספו על קרן הצבי ולהביא בסכנה את עתידות כל בני ביתו.

נסיונות כאלה כבר עשו עמים אחרים. ישנם לגרמנים מושבות גדולות ורחבות באפריקה ובאוסטרליה, מושבות, שתוכננה להכיל ולכלכל את כל העם הגרמני. והגולים היוצאים מארצות גרמניה מה הם עושים? איש מהם לא ילך לארצות הגרמנים ההדשות, למרות שמותיהם הגרמנים המצללים. כל גרמני, הגולה מארץ מולדתו, טובת עצמו ומשפחתו קודמת לו לטובת עמו והוא בוחר לצאת לאמריקה הצפונית, ששם כלי ספק ישכחו בניו את עמם ויתבללו בעם נכרי, מלכת לנוע אל ארץ חדשה, שכל סדרי הישוב יחסרו שם ועליו להכניס בידיו. כן הדבר גם בעמים אחרים בעלי מושבות וכן יהיה גם אצלנו.

בארץ ישראל הוא ענין אחר לגמרי. שמה ינהרו בני עמנו גם עתה בהיות עוד המדינה ביד אדונים קשים, למרות אסור הכניסה, למרות העוני והמחסור השולט שם. שמה, אם אך יבטל אסור הכניסה ותהיה רשות ליהודים להתכנס שמה ולבנות חרבות הארץ ולהקים הריסותיה, או לא יהשוך שום יהודי עמל מנפשו ומנפשות זרעו. בהתלהבות ובמסירות נפש ילכו גולי היהודים שמה, גם להיות שם בלחם צר ובמים לחץ. והתלהבות הזאת תתן לבני עמנו כח רב ועצום, להפוך מדבר שממה לגן עדן, לשום ארץ נכחדת בקרן זווית באויה, לצבי כל ארצות תבל, לארץ הפין, למופת למדינות אחרות. הרכה עושה הרצון ועוד יותר — ההכרח. בארץ-ישראל, אם עבודה אחת לא תצליח, לא ילאה עדיין העובד, יתחיל שנית, שלישית. כי ידע כי פה מקומו ופה עליו לעבוד בכל אופן ולא ימאס בארצו, כמו שלא ימאסו גם יושבי איסלאנד בארצם האכזרית והריקה, אשר יחסר בה כל, אף שהמה אנשים נכונים והרוצים. ולא כן בארץ הדשה נכרית.

עזה כזו. זאת כי תנועתנו בריאה וכל העוסקים בה רק לשכלל יתכוננו וכלם נכונים להודות על האמת, ול דעתם מפני דעת חברים, אם אך יוכל חברים בית להם, כי הצדק אתו. בנסיון גדול עמדה עתנו ותצא בשלום. עתה כדיעבד נוכל לשמוח הריב, כי הוא זכך את הרעיון, כרר את כלומטל בספק, הוציא כל מה שבלבבות החוצה, תקול בדק בהסתדרותנו ויסלול גם למנהיגנו ארמלתו, אשר ילך בה לימים יבואו. „אני באתי ים במדינת היהודים — כן התודה עתה הרצל ל מתנגדיו — ואתם עשיתם אותי לציוני“.

רבינוצמתים, אמורים בענות צדק כאלה, לא פללו לשם ובה נוכחו, כי לב מנהלנו שלם עמהם.

רק ליה יין עינינו! במחשבה הזאת נפרדו חברי הוה"פ בים איש מרעהו.

השפה מדינית

ביום 19 לחזקה שבו חברי הפרלמנט האוסטרי להתכנס והשמן נסיא שב לרקד ביניהם. אין שלום באוסטריה ושלום ליהיה כל עוד התקים שמת סררי הממלכה הנכחית, הירבת מעקרה. ממלכה באוסטריה, המהוברה מארצות ית מאד זו מזו ומעמים וגועים שונים, אי אפשר ללהתקים רק אם תחת יד מושל עריץ, אשר חפצו ריע בחיי העמים והממרה את פיו מתחייב בנפשו, בחרות גמורה, חרות הכלל וחרות הפרט, חרות ינית וחרות מוסרית. אבל לא בשמת ממשלה בזה ע"פיה מהנהגת הממלכה הזאת, שהשלטון נהון ביד זק וביד הרוכ, והוא שולט בחלשים ובמעטים לרע זם. אלו היתה שמת הממשלה נוסדת בהחלט על יתר „הרוכ“, או אולי היתה עוד הממלכה מתקיימת בזה עם הרוכ הוא יסוד ממשוי ומובן בהניון. אבל לאמיד תלך פה הממשלה אחר הרוכ. לפעמים כחות אים יכריעו כנתנית השלטון. אם ימשלו למשכנלציה הפולנים הרבים על היהודים והגרמנים המעם, הנפוצים כהובם, מכלי היות להם מקום מיוחד במדינה, ששם ידם תקיפה, יכופו אותם לקבל לאמתם, לשונם ומרותם — הרי

גם בארגנטינה יש ליהודים ארץ מיוחדת, שזכות אוטונומיה לה. וכי תעבור איזה רוח רעה על אחד האכרים, שאכל הארבה את חצי יכולו או היה לו ריב עם הפקיד או פרתו מתה לו או כי הזקין ולא יוכל עוד לעבוד, או יפנה ערף למדינה היהודית ויבחר לו מקום אחר. כי אין דבר אשר יקשרהו דוקא לארץ הזאת, טובת הכלל איננה תמיד הפקטור הראשי במעשי אדם ובמחשבותיו. את התורה הזאת ידעו והרגישו אהינו ברוסיה. על כן עמדו על דעתם בעון, וציריהם, כראותם, כי מנהיגנו והנמשכים אחריו אינם יכולים להבין זאת, אמרו ברנזם: יקב הדין את ההר, הטיחו דברים כלפי הרצל, זולו בכבודו, חשדו בו. ואנחנו חרדנו, כי יראנו, פן יהרסו כל בנין הסתדרותנו, פן ילאה הרצל מנהלנו, לשאת עליו את כל המרח והתלאה ולסבול מהכריו כפויי-הטובה עזי-הנפש. אפס, ישיבות הוה"פ הגדול הראונו, כי אנחנו מעיננו, והמורשים הרוסים ידעו מה עשו. והאות על זה כי הרצל כמעט פים את מתנגדיו והם לא פיסוהו. הוא קבל מהם כפי הנראה את תורתם והם לא קבלו ממנו. כלם נוכחו כי לב הרצל שלם עם הציונות המהורה ואף אחרי הסכמת הקונגרס להצעת אונגרא לא חדל הרצל מלעבד לשם ארץ ישראל, לקרב אותנו אל מטרותנו.

הוכוחים המרגיזים בעתונים בודאי היו יתרים, כי המה נכתבו לשם קנטור ולשם התחרות שפלה. בעוד שהמורשים בין מצד זה ובין מצד זה נלחמו בדמי לבכם לשם האידיאל, סהכום סופרי העתונים שכתבו רק לשם כתיבת, אהריהם, וישפילו כבודם ויעשו לרודפים אחר הכבוד, לנוקמים ונוטרים, למעמידים בכוד עצמם למעלה מכבוד הצבור. כלם התכוננו לשם שמים, ולא היו נצרכים לעוזרים ולשמשים בעתונים, אין ספק, כי עתה אחרי שנעשה שלום בין המריבים יבושו בהרכה בטויים קשים שנכתבו ע"י אחרים בשמם.

השלום, שנעשה במהננו, יורנו מה בין מפלגתנו למפלגות אחרות. כמעט לא נעשה עוד בישראל שלום בין מפלגות וכתות, שנצו זו עם זו בהתמרמרות

כפירוש ב"רחל בתך הקטני", ומקיים ב"ה מה שמבטיח. אם איננו „פורח" את הד הנצרך, או ירוץ מאיש לאיש, לקחת מעט מעות, גמילות-חסד", ומסלק את חיובו בכון הרגע.

ובעמדו כך ומעמי במחשבותיו שמע משה'לי מאחוריו „בקר טוב!" אח השכנות באה לקנות מה. „בקר טוב! — עוננו הוא כחן עשוי ורגיל אצל חנוני — א! אשת ר' ישאל כעצמה!"

„חפצתי לעשות לך בעצמי ולא ע"י שליח „התחלה טובה" בפריון, הלי שוק היום!" ענתה האשה, שעמדה מקופלת בלה כמטחת גדולה.

„תודה! ומה הצוי מב?" שאל החנוני לחפצה. „תן לי קפה בעד פרומה, סוקר בעד שתי פרומה, פלפל בעד חצי פרומה, ובעד החצי — בונכנות כשבל יחידתי, וגם הואל להת לי מעט קמח כהור „הוספה", רק „בין שתי אצבעות" על מרקחת לבשר צלי."

משה'לי החל להוציא כל המינים הללו, וימנה עשרה גרעינים קפה. נגראה זהו סכום מוסכם וידוע. על אדות הצוקר התעקשה מעט האשה עד שהוסף חתיכה אחת, הפלפל עבר כשלוש אל הניר, ורק בדבר הבונכנות סרבה הרבה, יען „יחידתה" המחובמת תכיר מיד אם תקנה למענה בעד חצי או בעד פרומה שלמה. „באמונתי שאיני מרויח כלום! רק למענך אשת ר' ישראל אעשה כזאת". אמר במסרו הכל לידה. „והתחלה של הפדיון שיש עשה לך, כמה שנה?

כרגעו האחרונים, בהגץ החמה. משה'לי עומד על המפתן, בלו גלד קרח, ומכיש ומחכה. האכרים כמו מצממקים מקור, ופונה הוא כיאוש קצת מן הפתח אל פנים החנות. באמת, כל-בו! כלום מה חסר? רק קונים, יכ"ש"ע, קונים במוזמנים! שם שק קמח-דגן ושם קמח-חטים מן המובחר, קמח-קוקרוץ — עדית שכעדיה, בורית קשה ממש כסלע, נרות צחורים ויפים, והיץ מזה חפצים קטנים לרוב, הכל מוכן ומוזמן, הבל בסדר ומשמר. הוא איננו במלך ב"ה! יודע הוא שלא להגם נוצרו לו ירים, והירים האלה עסקניות הן. כשעה שהוא עומד יחידי כחנות, מסדר הנהו את החפצים הקטנים מין אצל מין, זה על גב זה. למשל: בשורה אחת סכינים, כפות ומזלגות, משקפים, תבות למבך, משרקים, שפופרות לפפירוסים, כפתורים, מחטים, חוטים, וצמר-גפן, בשנית: נרות, בורית, סודה, אורז, צמוקים ושקרים, ובשלישית מתחת לוח-זכובית, חרוזי-פנינים של זכוכית, נזמים ומבעות מחוברים על מבלאות, פוזמקאות, ארנקות למעות, ועוד. בפנה אחת אצל הדלת עומד בקבוק נפמ, בקבוק חומץ ובקבוק שמן, ובפנה השנית כלי זכוכית ועששיות. ממעל על התקרה תלויות עבותות, פנסים, וגם — על פתיל עב וארוך — המאזנים. דעת משה'לי זחה עליו. אמנם החפצים הקטנים לקב בהקפה. את שקי הקמח קנה אתמול על מנת שישלם היום בערב — אבל במחוגו גדול. הרבון הזן ומפרנס יומין לו מסתמא קונים, למען יעמד בדבורו. ודבורו של משה'לי לא ענין קל הוא. מתנה הוא

עורבים צורחים — באים אורחים, יאמרו הבריות". אדרכא, יבואו נא האורחים, הקונים, ויראו איך מרח בשכילם והכין „מחוט ועד שרוך נעל" ממש, „חלב-צפור", למען ימצאו הכל על יום השוק. אחת להדש יום השוק בעיר הקטנה הזאת. אז יתאספו האכרים של הסביבות, למכור תנובת-שדה ויקנו להם צרכיהם, צרכי אכל-נפש ושאר צרכים. ביום הזה יצאו גם הקונים בני העיר לקנות, אף על פי שהם יכולים להשיג צרכם בכל רגע. כבר הרגלו לקנות דוקא בשעת דחק, בשעה שרבים הקופצים על סחורה. מרגישים הם בזה מין מעם מיוחד. בשעה כזאת אלה מתחננים „ר' משה'לי, נו?" ואלה קוראים „כ"א, זשיר, נו?!" ולו רק שתי ידים, ומה שיותר דע שתי עינים. „מלאך-חבלה עם אלפי עינים צריך להיות ביניהם. יקח כלם אפל!" מתרעם משה'לי בלבו בשעת דחק. ובאמת אינו חפץ שילכו הקונים לעזאזל ולהפטר מהם. אדרכא הוא מחכה להם על פתח חנותו ממש בבליון עינים. אם לא עכשיו אימתי? אמנם בימים אחרים עומד הוא במל, באפם מעשה כחנות, ויכול היה אז „לפדות" הרבה ולצאת ירי כל הקונים. אבל כמו להכעים אינם באים בעת כזאת, רק בשעת שהומה ירחק, ועליהם לעמד צפופים ולחבות, וגם לצאת לעתים בידים ריקות. עליו איפא להשתדל בכל כחו בשעת הכשר. ביום-השוק, כי עקר מקח וממכר של חנותו תלויים ביום הזה. כבר נראו זיקי-השמש הרוקדים על פני כפימי הקרח ומשתברים רסיסים ולנצוצות, והקור מתאכזר

מדרום-מזרח וטריעסט והגרמנים הקיצונים. כל אלה התחכרו אל המשיכים, להשביח את העבודה. פשרה בין העמים האלה ע"פ השמה השלטת אי אפשר. כבר נסו זה כמה פעמים לעשות פשרה. בזמן האחרון נסו הפולנים — העם האחד שהוא שכע-רצון באוסטריה — לעשות פשרה, אבל נלאו; אין בכח שום אדם לעשות שלום, כי העמים המריבים לא יותרו על דרישותיהם כמלוא נימא. וכה ימכלו כל העמים והמדינות וגם הממלכה בעצמה, כי בסעיף 14 הנ"ל תוכל הממשלה לנהל את עסקי הממלכה העקרים כלפי פנים, אבל לא כלפי חוץ. האונגרים גלו דעהם, כי לא יאבו להתפשר עם ממשלה אוסטריה ע"פ סעיף 14 בלי הסכמת בית המחוקקים. והעמים אינם רוצים כשלו, כי כל אחד כשהוא לעצמו הצדק אהו.

רק עצה אחת יש לממלכת אוסטריה ולעמיה, אשר על פיה יוכלו העמים לעשות שלום ביניהם וגם הממלכה הכללית תתקם. היא האוטונומיה הלאומית. תחת שהיום יש שלטון מיוחד לכל מדינה ומדינה ועל כרחם של העמים ימשול בכל מדינה העם התקיף על העם החלש, תקבע שמה האוטונומיה הלאומית; ככל מדינה ומדינה יהיה שלטון מיוחד לעם ועם, בין שיש לכל עם מרור כפני עצמו ובין שהוא מפורד ומפורד בתוך עם אחר, יכלול בעצמו את עניניו וצרכיו ע"פ בית ועד מיוחד ובתי פקודות מיוחדים. כאופן זה לא רק אפשר תהיה ממשלה מרכזית בעיר הממלכה, כי אם נחוץ תהיה, לכולל יחד את כל האוטונומיות.

מוכן מאלו, שגם ליהודים תהיה באופן זה שלטון אוטונומי לאומי ותהיה לו זכות ויכלת להתקיים. — אבל עוד חזון למועד. עוד מים רכים יזלו מן הנהרות אל הים.

מיד הגרמנים את "חוקת" שלטונם. המשכים טוענים לעמתם: אם תצרפו כל ארצות אוסטריה ותמו אחרי ממשלה צנטרלית, הרי על כרחנו נצרף אליה גם את גליציה, בוקובינה, קראין, ארץ חוף הים ודלמצייה, ויצאו וחשבו, כי אין לגרמנים הרוב כלל באוסטריה ואין להם אפוא הרשות למשול בכל העמים הסלכים הרכים מהם. אבל הגרמנים אינם רוצים כלל למשול בכל ארצות הסלכים. המה דורשים להפריד לגמרי את יתר ארצות הסלכים מאוסטריה, כמו שנפרדה אונגריה וכמו שבוסניה (מדינה סלכית) עומדת ברשות עצמה ולתת להם את השלטון על כל ארצות אוסטריה המערבית, ככשנים קדמוניות.

הגרמנים באים אפוא כמענת חזקה וכמענת רוב, לשטתם, והמשכים באים כמענת רוב וגם כמענת חזקה, כי אמנם היו ימים, שלא היו ארצות הסודטים תחת יד ממשלה גרמנית, אלא מלך סלכי מלך עליהן. הריב חזק מאד ואין צד אחד מתרצה לותר משלו אף כמלא השערה. ע"כ כאין כח מכריע ביניהם, (כי הקימר הישיש נאמן לשני הלאומים במדה אחת ואינו רוצה לומר לאחד מהם קבלו דעת) והגרמנים אוחזים ביד, כי שרי הממשלה הגרמנית מכריעים כקצת הדברים את הכף לצד בני עמם, השכילו המשכים, כהור מעטים נרדפים ועשוקים, להפריע את העבודה בבית המחוקקים. הם משתמשים ככל זכות ויפוי כח, שיש להם, להשכיח את העבודה הכללית הנחוצה של הממלכה ולהעסיק את הפרלמנט כרכים של מה בכך ולגזול את כל העת, וצרכי הממלכה העקרים אינם נחתיים על ידי הפרלמנט, אלא ע"י הקיסר והמיניסטרים לכדם ככה סעיף 14 הנודע של חקי הממלכה, האומר, שבשעת הדחק הרשות ביד הממשלה לקצוב בעצמה את כל צרכי הממלכה בלי הפרלמנט.

עתה יעמדו על הפרק דברים העומדים כרום עולמה של מלכות אוסטריה: קביעת ההוצאה וההכנסה לשנה הזאת, קביעת מספר אנשי הצבא, שילקחו מתוך העם, קביעת חלק ההוצאה של אוסטריה וחלק אונגריה, כריתת ברית ממחר עם ממשלות אחרות, מלכד חקים רכים, הנחוצים לתקון הממלכה והעמים, כל אלה מחכים לפתרון ע"י הפרלמנט והפרלמנט חולה ואינו ראוי לעבודה, כי פרעוהו המשכים, בהצותם את צורריהם הגרמנים.

אל המשכים התחכרו כעבודת האובסטרקציה (עכוב העבודה המסודרת) כל העמים והמפלגות, שאין דעתם נוחה מהשלטון הנכחי, כמו הרוחנים מנליציה המזרחית, הסלכים מארצות הנגב, האיטלקים

דבר זה מוכן: המועט בטל ברוכ. אלא שדבר הבטלון והאבדה של המועט בתוך הרוב תלוי עוד במדת כח החיים והקיום הפרטי של המועט. העצם הלאומי של הגרמני — אף על פי שהאומה הגרמנית גדולה, מפוארה וחזקה ואין כופר בה — חלש הוא ונוטה להתכוללות בזרים, על כן ימהרו בתי האבות הגרמנים בנליציה, להתכולל בתוך הפולנים ולהבטל בקרבם. ואולם כחם הלאומי של היהודים — אף על פי שהאומה היהודית קטנה ובוזיה וחלשה והבל (לרבות היהודים עצמם) כופרים בה — חזק הוא ויכול הוא היהודי להאריך ימים בקרב יסוד זר ולהרכין ראשו לגל ולהתקים, למרות התאמצות הסכיבה החזקה לבלעו ולהשמירו. אבל, כאמר, שלטון הפולנים ביהודים והחפץ לבלעם מוכן עוד ואין מערער עליו, יען אין ליהודים אחוזה במקום מיוחד להם והלאומיות תלויה בימינו בקרקע מיוחדת.

אבל לא כן הוא שלטון הפולנים ברותינים הרכים מהם. לעם הזה מקום מיוחד מגבל וידוע, הלא הוא כל החלק המזרחי של גליציה, ששם היתה בשנות המאות הקודמות גם ממלכה רותינית מיוחדת, מלכי פולין ככשוה מידם ויעשו את הרותינים עכרים להם. הפולנים מושלים אפוא בגליציה מטעם "חזקה" ולא מטעם "רוכ" ועל זה יצעקו הרותינים חמם. הם דורשים בחזקה להפריד את גליציה המזרחית מהמערבית, כמו שהיה כימי קדם ולהשיב עטרת העם הרותיני לישנה, וכל עוד ימשלו הפולנים בכל המדינה על פי "חזקתם" וע"פ כח אצילי הארץ (יוצאי חלצי רותינים, שקבלו עליהם כאונם כימי מלכי פולין את לאומיות הפולנים) הקרובים למלכות — לא יחדלו ריכות ומדנים באוסטריה ושלום לא יהיה.

כמדינות הררי המודטים (כיהם מורכיה ושלויה) יש יסוד אחר לריב. לפנים משלו הגרמנים כמדינות האלה, לא יען המה שם הרוכ, אלא יען המה הרוב במלכות בית האכסכורג בכלל; כלומר, אם תצטרפה המדינות הגרמניות, אשר על שפת נהר דונאי ועל הררי אלף, אל מדינות הסודטים, אז הגרמנים הם הרוכ. אבל מיום שגברה באוסטריה שמת הפדרציה, כלומר, שנתן הקיסר שלטון אוטונומי לכל מדינה ומדינה כפני עצמה, החלו המשכים לקרוע את השלטון לעצמם, יען ע"פ שמה הפדרציה הלא המה הרוכ במדינות הסודטים. הגרמנים אינם מודים בזה. הם טוענים, כי יען מאז ומעולם עמדו ע"פ רוב כל ארצות אוסטריה המערבית תחת יד ממשלה גרמנית אחת — גם היום משפט השלטון לגרמנים ואין בכח האוטונומיה להפקיע

על המצפה.

חג חצי-יובל לספרותנו.

שלשה מגדולי סופרינו העכרים, בן-יהודה, נחום סוקולוב ומ. מ. רוליצקי חגגו עתה את חג יובלם כהמלא עשרים וחמש שנה למיום החלו להיות סופרים עברים. שלשה אנשים מצוינים החלו כפעם אחת לעסוק בספרותנו ומאז לא פסקו ויחר חגגו את חג יובלם. הלא דבר הוא, הנתן מקום לעיון ולשימת לב.

את היהודי הזה! הוא מהגאה כראותו חנות מלאה קונים". כלם עוזבים את החנות. לכ החנוני מתרגז מאד, אך נושך שפתיו ומחשה. תוך כדי מחשבה נדחפו קונים אחרים אל תוך החנות. זה שואל נר של חלב, זה כפתורים לכתנות, זאת חתיכת בד למקלעת, וזאת טבעת בפרושה אחת. שינדל — קורא כינתים משה'לי — עינים! למעה"ש עינים! ומוסוף הוא למלא כקשת כל אחד, להשבע על כל דבר קל ולהשתנות עם קונו עד כי יערוב יום.

לאט לאט הלך השוק הלוך וחסר, הכפריים נוסעים או הולכים לביתם, והחנונים נשארים עיפים ויגעים מרוכ להג ודברים. הלילה בא, נמשה'לי עומד נשען על שלחנו ומונה את סכום הפדיון. נכרת היתה הליאות על הפנים הרזים, ואת נחת-הרוח לברק המטבעות.

"משה'לי — נגשה אשתו אליו — הולכת אני להכין בעבורך מאכל-חם, ואתה תסגור את החנות במקדס מן הרגיל, כי עיף ורעב הנך". "סוחר נפלא אהי! למנור את החנות בשביל האכילה! ומה, אם אתמול לא טעמתי ג"כ מפני עגמת-נפש, שהפדיון היה רע? הלא טוב לי היום מאתמול!" היא לא ענתה דבר, אך בלכתה דברה לעצמה: "מה הם חייו? אם רע — אינו אוכל מאפס קונים, ואם טוב — אינו אוכל מרוב קונים...". ראובן פאהן.

נמיך — צועקת כקול צרוד ושואלת למחיר נזמים. למי יענה תחלה? והוא נופל על המצאה וקורא ככח: "הקמח ה' פרושות הליטרא — ממש דכש! העששית עשרים וחמש — האור כלכנה, והנזמים עשר פרושות — זה מובחר!" "וד' פרושות הליטרא לא די?" — "איני יכול! הלא אינך כפרי גם". "הלל הועיל, תן חמש ליטראות!" "סוחר — קורא קונה העששית — מי נקרא סוחר? כי שנותן חצי המחיר!"

"זהו לכמעות — אבל באמת כמה התן?" "יהודי — סואנת הכפרית הזקנה — הוציא את הנזמים מתחת הזכוכית, למען אראם". "זאת היא סחורה — קוראת המבינה — סמרטוט, לא יצלח!" והוא נתן אחרים.

"כמה תדרוש בעד הנזמים?" "חמש עשרה פרושות!" "הלא דרשת לפני רגע רק עשר? זהו יהודי רמאי!" מהערב הכא על מנת שיעזור לקנות בזול, "הלא אלה הם אחרים לגמרי!" וקונה העששית מושך את משה'לי בכנף בגדו וקורא "קח י'ד פרושות! טרם אלך לאחור". "תן למעצער י"ז פרושות, נו?" "חכה רגע — יתמרמר בכחנו זה הפעם העשירית את העששית — האם יחטפך השר?" "תנו עשר פרושות בעד הנזמים, חי נפשי שהם מן המובחר!" מתנצל הוא לפני הכפרית הזקנה ולפני שכנתה "המכינה" ולפני דודה, "העוזר לקנות". דורש העששית פונה כרגע זה אליהם וקורא: "הכה, נעזוב

ידי ב"ה מזלויות, תראה בעצמך את הצלחתך היום". החנוני מנה את ארבע הפרושות ויפח כהן לשם מזל, והאשה הלכה לה. וכלחש אמר משה'לי: "ישמרני ד' מפדיון כזה כלי רוח, אבל תהי נא ההתחלה יפה!" כינתים כאה אשתו. היא יושבת אמנם תמיד בכיתה אצל הילדים, "האפרוחים הקטנים", אם על בנים, מבשלת הנזיד, מטלאת הכתנות ומסרקת ראשי הילדים, הכל בכת אחת כל הימים. אכן היום דבר אחר לגמרי. "שוק" היום. משה'לי הוא גם היום כעצמו החנוני. היהודים פונים רק אל "משה'לי שלהם" כבואם, וגם כני הנכר אינם חפצים לענות לה, רק ל"מושקה". אבל היא "שומרת" היום, כי רכים הרמאים והננכים כימי שוק. כטוב לב הבעל קורא בהלצה לאשתו "שומרת יין", יען לא חנונית היא רק שומרת היא על איבן הכא לשים ככליו.

בין כה וכה השוק מהמלא קונים ומוכרים, עגלות מעונות ו"מעמדות" עשויים מקרשים ובדים. סחורות שונות מתגלגלות על המעמדות, והמוכרים תוכעים בפה, ומושכים בחזקה את הקונים, זה לכאן וזה לכאן. הקונים משתפכים כשמף מים לתוך הצנורות, אל החנויות. משה'לי טרוד. "חמש ליטראות קמח-קוקרוץ! ובכמה הליטרא?" שואל קונה, שתלכשתו חציה כפרית וחציה עירונית. ושם מושבו "קונה" אחר ושואל למחיר העששית, בעת שכפרית זקנה — אשר הביאה אנב אתה את שכנתה בתור מכינה ואת דודה בתור עוזר, לקנות כמחיר

בדהכוננו בדבר נמצא, כי חג יובל שלשת האנשים האלה הוא בעצם חג יובל ספרותנו. היא גמרה זה עתה חצי יובל שנים לתקופתה החדשה, שבה התפתחה והתגשגשג ותהי באחת הספריות ביתר הלשונות ההרבניות. לפני חמש ועשרים שנה היתה שפתנו אמנם ידועה כמעט לכל בית ישראל, או היו עדיין אף באשכנז ובאיטליה יהודים יודעי עברית. אבל מה היתה אז שפת עבר? — שפת בית הכנסת, שפת החדר, שפת במלנים, שפת ילדים, אשר גדולים כישו בה, כמו שהיא עדיין עתה בעיני קצת מבעלי בתינו ובניהם, אשר כל זמן שהם נערים ובחורים ישמעו בשפת עבר, ימלסלוה, יקראו כספרית ובעתונתה, אבל לא לצרכם ולצרכה, אלא לצרך שעשעיהם, שפת עבר היא מין לוקסוס יהודי. וכמעט ינדלו הנערים והעובד את שפת עבר עם ספריה וסופריה, יסירו את עלה מעליהם, כמו שהם מסירים את נעלי ילדותם. ועל פי הדעה הזאת היה גם מראה הלשון ורוחה לפני חמש ועשרים שנה. כמעט כל מה שנכתב בה נכתב במעט נערים ובמלנים וברוחם. דעת קורא בזה"ל לעולם לא התי נוחה ממה שנכתב בשפת עבר לפני כ"ה שנה. והנה כאו שלשת האנשים האלה וחבריהם ותלמידיהם והפכו את שפת הנערים לשפת העם, עשו אותה בלי לשום בתוכו כל עניני העם, עשו אותה שפה, לדבר בה אל העם מעניני חייו הרצינים והמלאים ענין. על ידי זה קם הצרך להרחיב את השפה, למען במא בה את המושגים המודרניים של אנשים בעלי ישוב בארצות ההשכלה.

בהרחבת השפה עשה מר בן-יהודה גדולות בקראנו את עתונתו „השקפה" נכיר מיד, כי כל הכתוב שם נכתב ע"י אנשים המדברים עברית והמחזיקים את השפה הזאת כאמת לשפה חיה. ואין ספק, כי כאשר יקראו המה את אשר אנחנו כותבים עברית יכירו מיד, כי זאת כתבו אנשים, אשר העכרית אצלם שפה מתה, שפת הספרות. שפת בן-יהודה עשירה במלים ובניבים, היא פשוטה יותר משפתנו המלאה מליצות קבועות, שפת ב"י היא מכעית ורעננה וע"כ מרוממה היא את הנפש העברי ומעדנתו. והשפעת בן-יהודה בארץ-ישראל רבה ועצומה. כל הנותב עברית בא"י כותב הוא בלשון בן-יהודה וברוחו ובסגנונו, משתמש במליו החדשות ובמבטאיו. בניגע ללשון ולשמושה, בן-יהודה הוא בורא תקופה חדשה בישראל. ראשית מפעלי בן-יהודה ומטרת חייו הן ספר-המלים הגדול של לשוננו החדשה. בזה הוא עובד כל ימיו ועוד אין המלאכה נגמרת. זהו בנין גדול ובבד; אבל כשיצא הדבר אל הפעל יקנה לו המחבר שם עולם.

סוקולוב בתור איש אחד לקח חלק גדול מאד לפי הערך בבנין ספרותנו החדשה ושבלול לשוננו. הוא איש המעשה, החרוץ, החכם, הבלשן, הבקי בכמה לשונות והמלומד המודרני, הוציא את לשוננו וספרותנו מרשות הבחורים והצעירים הסמוכים על שלחן חותניהם או המחזיקים אותן למעבר לחכמות אחרות ויכניסן לרשות אנשי מעשה ולרשות ההמון. הוא עשה שפת עבר לשפת העם, לשפת החול, לשפת העתונים, לשפת השוק והפוליטיקה. — סוקולוב אמנם ל"י נתן לנו ספר אורגינלי, אשר נוכל לומר עליו: זהו תורת האיש הגדול הזה ובב"ו אנחנו מעריצים בו כח גיניאלי בלתי מצוי, כח, אשר בהנאים מבעיים ופשוטים היה עתיד להיות למורה דרך וסולל מסלה לדור חדש או עכ"פ למנהל מפלגה או מוסד לאמי גדול, באופן שיתברכו בו אלפי רבבה. גורל עמנו האמלל הבלתי טבעי עשה אותו, לעורך עתון עברי בתנאים בלתי נאותים מאד, לו עלינו להודות, כי עתון יומי עברי היה לצרך רבבות מבני עמנו. בתור עורך עתון עליו לבזבז לפעמים את כשרונו העצום בענינים פעוטים וזעירים ולהראות בשוק החיים הרחבים יותר מן המדה, הדרושה לנצור את כבוד גדול הדור והור תפארת גאוניות, אשר הצניעות יפה לה.

גורל עמנו הוא גורל סופרנו הזה. גם הוא ראוי ע"פ ערכו הרוחני והמסורי לעמד כמקום חשוב הרבה יותר מאשר הוא עומד בו. גם הוא אנוס לבזבז

אנרגיה הרבה, כח רוחני עצום רב הערך, לתכלית, אשר ישיגה אחרים במעט כח ידים, בלי התאמצות כלל, גם הוא אנוס לבקש לו פרסום יותר מדי ולהתיצב על גפי מרומי כל הקריות התומיות בעולם, למען בצר לו מקום בחיים האקונומיים ובל כחתיו הרוחניים, אשר בהם היה יכול להיות לאור גוים, יאבדו לו במלחמתו לקיומו הדל.

ובכל זאת עוד לא תמו דברי ימי העולם, ועוד לא נחרץ המשפט האחרון על כל הדברים בעולם, עוד נשאר לישראל הרכה מקום להתגדר בו. עוד יבא גם לו תור הזהב אשר בו יכבדוהו ויאשרוהו העמים כפי ערכו.

גם מסופרינו הגדולים עוד לא נדחה הושיה, עוד נקוה מהם הרכה, הרכה מאד לעשות לתועלת עמם. לא במעשים גדולי הכמות והפרסום, לא באלפי עגלות גליונות עתונים יושיעו את עמם, כי אם כמעשה אחד רב האיכות, המתאים לבשרונם.

החוגג השלישי דוליצקי לא זכה לתפוש מקום חשוב מאד בספרותנו, כי ירד לאמריקה, לבקש לחמו ואין לנו מעבודתו זולתי קבץ שיריו. שירים הם מהיותר טובים. עוד יל"ג אמר, עליו כי יירש את עטו אחריו. נבואתו לא נתקיימה, כי קמו לנו בדור האחרון פימנים גדולים ממנו ואולי גם מיל"ג עצמו ובכל אופן אין ד. תיפיש המקום הראשון. אבל בכל זאת נדע ערכו המיוחד.

כי ימצא חלל.

דמינו כי בשעת חרים כזו שכחו הודים, אשר בכל העמים, להעליל עלינו עלילות דם. מאומה לא נשמע בשנה הזאת, כאלו למראה הדם הרב, דמי נקיים, הנשפך במזרח איה, אין נפשם של הרשעים, לעשות עסק ושחוק בדם ארם. אבל מעיני, שואפי הדם לא יותרו על שעת הכשר. לזדים צמאים לדם, „חג התחיה" הוא זמן תחית עלילת שוא על נקיים, לכלות בהם חצי ארסם ולהניח בהם חמתם. השנה נפל הגורל על בו לגריה, להעליל על מעט היהודים היושבים שם ולהכותם ולבזו שללם. הברית, שנכרתה בין בולגריה ובין טורקיה, אסרה את ידי הרוצחים הבולגרים, לבלתי שפוך עוד דם טורקים ויונים. אבל פראים כאלה לא ישקטו, אם אין להם נפשות נקיות, להתעולל בהן, ויקחו להם את היהודים תמורת דטורקים. מלומד פאלאנקא מידיעים, כי נמצא שם מקדוני נוצרי מת כגון. ועתה מה נקל לעשות מלגורל את האשמה על היהודים, ובכך נפוצה השמועה בעיר ובסביבותיה, כי היהודים שחטו את המקדוני, לקחת את דמו והעם האמין ויהי נכון להבות את היהודים, ובבד שלחו ידיהם בהונם. אך הממשלה שלחה גדוד רוכבים, להשקיף את רוח העם הסוער. בשעת קבורת החלל נשנה עוד הפעם הסער מחדש. על השומרים זרק ההמון אבנים ובתי היהודים ורכושם נבזו וביה"כ"נ נחרק. הנזק בביה"כ"נ עולה לכך 15.000 כתר. ממחרת נכונים היו המעשים האלה כערים אחרות, אבל הממשלה קדמה פני הרעה. מעליל העלילה ומסית את העם היה הכמר בעצמו. למרות עדות הרופאים, שהעידו, כי ההרוג שלח יד בנפשו, הסביר הכמר לעם, כי רק היהודים שחטוהו ויעיר את ההמון, בשם אלקים ובשם הגואל, לקחת נקם מהם. לעיני גדודי החיל הלכו אנשי ההמון לרחובות היהודים ויעשו את מעשיהם. היהודים הנבהלים ברחו לערים אחרות אל אשר נשאום רגליהם. לרשטשיק ולווידין נסו חמשים משפחות יהודיות. היהודים התחננו לפני פקיד בית הפוסט, לקחת מידם מלגרמה של בקשה, שבה הודיעו צערם ופחדם לפני הממשלה וימאן פקיד הפוסט לקחת. ולעמט זה קבל את המלגרמות של הצוררים, שדרשו מאת חבריהם בכל הערים, שאם ימלטו שמה היהודים, יקדמו פניהם כמקלות ובקדמות.

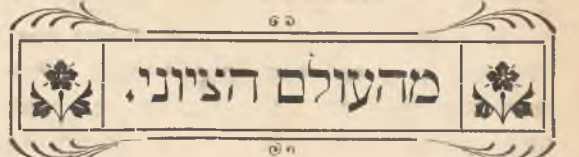
בכל עת שמעי שמועה חדשה על דבר עלילת דם, שהושמה על יהודים עקב מציאת חלל, שלא נודע מי הבהו, עולה על לבי ענין עגלה ערופה. מצות עגלה ערופה היתה אולי בעיני קצת חוקרי

מעמים כמצות בחוק בלי מעם, ובעיני „מבקר הביבל" במנהג ברברי, בראותנו את אשר יעשו עוד היום זדים בארצות נאורות ליהודים, כאשר ימצא חלל, נבין את סוד מצות עגלה ערופה. ההמון, בהתרגשו למראה דם נקי, שנשפך על ידי רוצח בלתי נודע, נוטה המיד לחשוד בגרים ותושבים היושבים עמם ולעשות אותם אחראים בעד העון ולנקום בהם; כי מהוך שהגרים והתושבים נבדלים מהם ושומרים מנהגים ומסורות, שאינם מובנים כל צרכם לעם המושל, הם חושדים בהם המיד ומחפשים עליהם עלילות, למצוא עונם לשנוא. כאשר ימצא חלל, שלא נדע מי הבהו, או ממילא יפל החשד, גם בלי עדים וכלי ראיה על הזרים וחמת ההמון יבער בו עד להשחית, עד אשר יקח נקם כזרים החשודים. הכלית עגלה ערופה היא איפא, להשקיף את חמת ההמון, החושד ככשרים ושוואף לדם, כדם העגלה הנקיה ולהראותם, כי אין לענוש את הזרים הנקיים, שישבו הרכה בא"י, בלי ערים וראיה, אלא לבקש מאת ה' שיכפר על הדם. עמי אירופה קבלו אמנם מישראל את התנ"ך ויתרגמוהו לכל לשונות הגוים, אבל את המוסר הצפון ככל מצוה וככל פסוק לא הכירו ולא ידעו עוד היום. כי ימצא חלל, או אין צרך להמון, ולפעמים גם לבהני הדת, בדרישה ובחקירה. אחת היא אם באמת רצחו היהודים את החלל או אחרים נעלמים. היהודים מכרחים להיות השה לעולה, הנושא בכל עין נעלם, כי על כן זרים הם. וכיותר אם ימצא החלל קרוב לחג הפסח, בי אז לפי המסורה נשפך דם היסטורי, שלא נודע עוד היום ידי מי שפבוהו, אם ידי אריים או ידי עכרים.

ואמרתם זכח פסח.

אין מרדכי עמנו, לשמוח לאיד אויבינו ועוד פחות מזה, להריע הרועת נצחון כמות אנשים נקיים עברי צוררינו, שעשו חוכמה לאדונם, שנשבעו לו אמונה. אבל גם צוררינו כעצמם לא נמלטו בודאי מרמצא בדמינם איה יחס בין הזבח, שעשו צוררינו בקישינעו בפסחא הרוסית בשנת 1903 ובין הזבח, שעשו היאפאנים בים אצל פורט-ארמור במוצאי הפסחא הרוסית בשנת 1904. גבורים היו פלעהווע, קרושעוואן וסוברין, להכין מנח לשנואי נפשם כארצם, אבל נבצר מהם להציל את גבורי בני עמם מחרב החוק מהם. אם עלתה מחשבה בלב הרשעים האלה, כי אולי יד ה' היתה ברוסיה לנקום דמי נקיים, מי יודע; אבל בי עלתה המחשבה הזאת בלב כהנים יראי אלקים באמת, המאמינים בגמול וענש וברין וחשבון, כהכהן יאן מקרושטאדט, בזה אין כל ספק. אם לא נובח הכהן הזה מסהלך המשפט בקישינעו, כי היהודים היו נקיים וצורריהם הרשעים, אז אולי נובח כן עתה, אחרי השבר הגדול, שבא על צי רוסיה וצנאה כמלאות שנה לזבח-הפסח בקישינעו ויהרהר בתשובה על אשר התפתה בשנה שעברה לדברי החלקות של צוררינו ויחזור מדברי התוכחה, שערך אל הרוצחים ומסיתיהם. עתה אולי חזר הכהן הישר הזה לדברי תוכחתו הראשונים, שהוכיח את עמו על עון הרצח, בראותו כי נתקימו דברי הנביאים, כי „קדש ישראל לה' כל אוכליו יאשמו". גבורים על שרה מלחמה לא יוכלו להיות רק אנשים ברי לב, אשר ידיהם לא נגואלו בדם נקי והם הולכים להלחם בעד איראל, כדעתם כי הצדק אתם. אבל איך יוכלו גם גבורים במאקארוב וקורופאטקין להביא את הנצחון לגל רוסיה, כדעתם, כי אין כל צדקה לדוסיה, המרכאה עמים החתיה, הגוזלת משפט החוסים כצלה והשופכת דמי נקיים כעון אחרים, לבבוש עוד ארצות חדשות ולהביא עוד עמים חדשים תחת עול הברול ותחת אגרוף הרשע. אלו היו שני זכחי הפסח של רוסיה נעשים לפני איה מאות שנה, אז בודאי היו נכראות הגדות שונות מפליאות. ועתה תשאר בדברי ימינו עובדה יבשה, אבל אמתית, כי להתקפת השנה למיום זכח קישינעו עשו היאפאנים זכח לרוסיה בים הצהוב.

ש. מ. ל.

ישיבות הועד הפועל שארכו ארבעה ימים. נגמרו, כמו שאפשר היה לראות מראש, בעשית שלום. בי באמת לא היה כל יסוד למלחמה ולפרוד. היסודות המהרסים שבקרבתנו מצאו כריב הזה מקום להתגרר בו וירבו להסביר את צדקת המערערים ולהעיר חמתם על ההנהגה. אחרים עמלו להצדיק את הרצל ככל אופן ולהרשיע את מתנגדיו לא בדברים שד טעם. אלא כחרושים ובגדופים וכל האולת והפשע האלה על חשבון המפלגה ועל חשבון עתידותנו. ובאמת לא היה הדבר חסר אלא שיתאספו שני הצדדים וישמיעו דבריהם פה אל פה והשלום היה בטוח, כי סוף סוף מטרת בלם אחת היא וגם הדרכים והאמצעים של כלם שווים וכל הריב לא היה אלא חיבתנות פרטיים, שהם תולדות הסוחר הרב של חברי הועד הפועל ותולדות אפס המעשה; שמתוך שאין להמורשים עבודה קבועה ומסוימת הם מתרעמים על ראש ההנהגה, שהוא עושה כל דבר מעצמו, כאלו אפשר הדבר לתלות כל המו"מ הציוני על הפעמון הגדול ולטול רשות בכל צעד וצעד מכל אחד מהמורשים בפני עצמו. למען י"ע כי מורשה הוא. בישיבה הכללית התברר הדבר, התמכרו רחוקים והסתדרותנו שבה להתחזק.

אחרי וכוחים רבים קבלה האספה את ההחלטה הזאת:

"הועד הפועל הגדול שבערצונו כשטעו על דבר אמונת הועד הפועל הקטן לארץ ישראל ועבודתו המתמדת לטובת התקרבותנו אליה. הועד הפועל הגדול מסכים, שישתדל הו"פ הקטן בדבר משלוח העקספדיציה למזרח אפריקה. כהחלטת הקונגרס הששי. על עקר יסוד מושבות במזרח אפריקה ידון הקונגרס השביעי, לכן אין להגביל את חפש הוכחים בענין זה, כמו בכל הענינים התלויים ועומדים וכמו שנהגו עד כה. ביתר הענינים ברר הועד הפועל הגדול את כל הסכסוכים אחרי שנשמעו טענות הצדדים, וכבר במלוא הסכסוכים, ישקמו בחדשים האחרונים בגלל הוכחים שהתעוררו מכל צד בקנאה יתרה וישביתו את העבודה בתנועתנו. ההצעות, שהציעו חברי הו"פ הגדול מרומיה שלא בענין אפריקה המזרחית, תמסרנה אל הו"פ הקטן לעיין בהן ולהודיע מסקנתו לחברי הו"פ הגדול" — על החתום: ד"ר פארבשטיין, ד"ר א. מרמורק, ד"ר טשלענבו, מ. אוסישקין ד"ר א. קלעע.

ההחלטה הזאת קובלה בכל הדעות, מלבד דעות כהן ויאסינובסקי.

על ההחלטה הזאת הוסיף הועד הפועל הקטן את הדברים האלה:

"הרשות לכל אדם לחות דעתו בעקר ענין מזרח אפריקה. ובה מקבלים על עצמם כל חברי הו"פ למנוע את הפגיעה בכבוד אדם לא רק כמכתבים החוזרים הרשמים. אלא גם ישפיעו ככל האפשר על אחרים, להשמר מכל תגרה ובכלל מכל צורה גסה בוכוחים".

גם ההוספה הזאת קובלה ברוב דעות. יאסינובסקי, מנדלשטאם, כהן ופרידמאן התנגדו לה.

לא על נקלה קובלו החלטות האלה. כל הלילה התוכחו עליהן ועל כל פרט ופרט היו וכוחים עזים ורוגזים. סבלת הנוסח היתה נצחון גדול לציונות. אוסישקין השתמש גם פה במכתאים גסים מאד. הטיח דברים בלפי היושב בראש כמעט בלי נמוס, בעוד שהרצל הודה על שגיאותיו ויבכש סליחה. הכל נוכחו, כי לב הרצל רק לציון וכלם שבו שבעי רצון.

מכתבים מערי השדה.

יאסלו, כבכל עיר-מסחר בגליציה המערבית, תופסת גם בעירנו המפלגה הבינונית את המקום היותר חשוב בחיי העדה. רוב בני המפלגה הזאת המה ילירי המקום הזה. ויש בהם גם ילירי-חוץ, שנשתקעו בעיר זה זמן רב ויפיקו ל"התאקלם" ולקבל את צכיונה

המיוחד. המפלגה הזאת, שהיתה לפני רוב-בנין ורוב-בנין של עמנו ושהיתה תמיד לנושאת איריאלי היהדות, חדלה בזמן הזה להיות פועל אקטיבי והשפעתה על חיי עמנו הפנימיים פסקה לגמרי, והרי היא שקועה בראשה ורובה בעסקי הסחר ובענינים פרטיים. בערי גליציה המזרחית, שונה המצב מעט; שם לא חדלה עדין הבורוזאוויה להיות נושאת היהדות הפרדיציונית. לא בן פה בערי המערב. פה אנו רואים במפלגה זו רקבון פנימי, נפילה רוחנית מוחלטת אולם, השנויים הכבירים, שנתהוו בחיי עמנו הפנימיים, אותן התנועות והסערות החזקות, המועזעות בימינו את נפש טובי האומה, — עוברים על פניה מבלי עשות עליה כל רשם. יהודי יאסלו מצמינים באינדיפרנטיות גמורה לכל דבר הנוגע ליהודים וליהדות. את כל ידיעותיהם בניין זה הם שואבים בדי כונה מיוחדת מהעיתונים הפולנים המתעסקים בביכול, ב"שאלת היהודים". בני עמנו פה אין להם בעולמם אלא עסקי פרנסה ואכילה ושתיה בלבד. וכאנשים בעלי-עצבים, הדורשים גרוי והתעוררות, הם נזקקים גם לצרכים "רוחניים". אלא שהם מוצאים ספוק לצרכים אלו במשחק הקלפים, ובכיוצא בהם. יאם הם בעצמם כך — בניהם, הדור הבא אחריהם, על אחת כמה וכמה. ביאסלו, כמו ביתר ערי מערב גליציה, אין רואנים ביחוד לחנוך הבנים והבנות ברוח לאומי. האיריאלי של היהודי מיאסלו בנידון זה אינו מתרומם מעל לשאיפה, להביא את בניו לירי תכלית ולעשותם "לאנשים". עניני יהדות, ידיעת התורה והשפה העברית — הם דברים מיותרים, שהיהודים מיאסלו אינם נזקקים להם כלל. "די לו לבנו בקריאת "עברי" — גם בלאו הכי לא יהיה רב", — זוהי המצית השקפתם של אנשי המקום על החנוך הלאומי. נקל לשער עד כמה השקפה כזו משפיעה לרעה על הרוד המתחנך. הבנים איחזים מנהג אבותיהם בידיהם, וע"פ הרוב הם עולים על האחרונים. כי גם קרוא "עברי" לא ידעו...

מובן מאליו, כי יש גם יוצאים מן הכלל. ומספרם לא מעט. רבים מהיהודים היאסלואים, שמוצאם מערי גליציה הדרומית, נמצאים עדין תחת השפעת המקומות, שיצאו מהם, והם שולחים את בניהם אל החדרים או מכניסים אדם למורה שפת עבר ("ע"ד איכות החנוך הזה עוד אשוב לדבר במכתבי הבאים), ובכלל משהדלים הם לתת לבניהם חנוך עברי עד כמה שאפשר הדבר ע"פ הנאי החיים הקיימים. בכלל, רואים אנו בשנים האחרונות שנוי לטוב בהשקפות העם על שאלת החנוך ותעודה הציונית, שחדרה גם אל תוך שדרות העם היותר קפואות, והביאה אתה מהפכה גדולה בחיים ובדעות.

האינטליגנציה פה כמו בכל ערי גליציה, אין לה צורה קבועה ופיסחולוגיה כללית, כלכל מפלגה, אלא היא מתחלקת לבמה גונים, בהסכם אל אותה הסביבה, שבה האינטליגנטים פועלים בעסקנים צבוריים. אולם דגלים היינו עד עתה לבנות בשם אינטליגנטים רק את אלה, שיש להם תעודה על אינטליגנטיותם, בלומר, את בעלי-הדיפלום השונים; את הדוקטורים, האינטליגנטים וכיוצא בהם. האינטליגנטים הללו ע"פ הרוב המה פשוט אנשים שהשעה משחקת להם והרי הם יושבים להם בראש הסולם החברתי ונהנים מזיו היציביליזציה, כשהם שוכחים לגמרי את אחיהם "הקטנים", הנחנקים שמה בבור אפל לרגלי הסולם... מעין זו היא האינטליגנציה האופיציאלית בעירנו מלבד אחרים, הידועים לעסקנים צבוריים חרוצים בהמשכיל ה' אברהם מאיר אורנשטיין, רוב האינטליגנטים בארצנו המה אברים מדולדלים, שהקשר בינם ובין עמם רופף מאד, ובשתהיה השעה צריכה לבך המה מוכנים ומזומנים לנתק, בלי התקשות מיוחדת, גם את הקשר הדופף הזה ולעבור למחנה צורינו... במעט קשה להאמין, כי ישנם פה "אינטליגנטים", שאין להם אף מושג כל-שהוא מהתנועה הציונית. הספרות העברית החדשה ובדומה לזה מן התמורות והשנויים, שבאו בחיינו. ובשיודמן לך המקרה לדבר את אחד מהם, הנך משתומם וחוזר ומשתומם לאי-ידיעתם המוחלטת בכל מה שנוגע לעמם ולחיי הפנימיים, ואין אתה יודע

אם ללעוג להם או להתמרמר ולחרוק שן. יש מהם אמנם בודדים הנמפלים, כביכול, לעמם ומתעסקים בצרכי צבור, אלא שעבודתם זו אינה יוצאת מחוג אינטריסים מעניני-צדקה שונים.

מ. ש. ש. ש.

מקרב ומרחוק.

שבר רוסיה. מספר ספינות המלחמה, שאברו לרוסיה עד כה בים הצהוב ותטבענה לגמרי — אחת עשרה. ומלבד אלה נשחתו שתי ספינות, עד שלא תצלחנה עוד למלחמה. ארבע ספינות נשחתו וכבר תקנו. שבר רוסיה האחרון ביום 13 לחדש זה היה, כפי ידיעות משני הצדדים, על ידי מוקש, שפודו היאפאנים תחת המים. גם הרוסים הניחו מוקשים כאלה לספינות האויב, אבל היאפאנים השכילו לדגו את המוקשים לפני עברם. מצביאי היאפאנים עשה בערמה, לבוא בספינות מועטות לפני המבצר. למען ידמו הרוסים, כי נקל להלחם אתן ויצאו מן הנמל. כמעט יצאו אניות רוסיה ללב ים הופיעו יתר אניות יאפאן, שהשליכו כדורי מות וכלי מפץ עליהן. והאניה הגדולה "פטרופאולובסקי", שכתובה נמצאו המצביא אדמיראל מאקארוב. הנסך הגדול ציריל וכך סקודי השטאב התפוצצה ותטבע, גם נמצא שם הצ'ר המפואר בכל העולם וואסיל ווערעישטשאגין וגם הוא נטבע. האניה הנטבעה מלבד שתחסר לרוסיה, עוד תחסום את הדרך הצר המוליך מן הנמל את הים הצהוב וספינות רוסיה כמעט סגורות בנמל ובקושי יוכלו לצאת.

מארוקו תחת השפעת פרנציה. שלטן מארוקו כבר נתן הסכמתו להלוואה גדולה, שילוו בתי באנק פרנציים לממשלת מארוקו. סכום המלוה שלש מאות מיליון פראנק. בזה נבנסה מארוקו תחת חסות פרנציה. לרבע מיליון היהודים, אשר בארץ היא, תבא בזה ישועה גדולה. כי רבות תלאותיהם תחת ממשלת הברברים הפראים. בן מלך אנגליה. הפרינץ מוולס בא ביום ג' שבעה זה ווינה עם אשתו. בחדש יוני יסע הקיסר פראנץ יוסף לאנגליה, להשיב בקווי למלך אנגליה, שבקרהו בשנה שעברה.

חבר מ"פי שמרי כסף נתפשו באונגריה הדרומית הם עשו שטרות בני עשרה כתרם וכבר הוציאו מהם הרבה במדינת סרביה. 500 שטרות כאלה ומכונות ודפוסים ומכשירים רבים נמצאו אתם.

ברד וגשם שוטף. במדינת ביהם ירד כליל כי שבוע זה ברד וגשם שוטף ויחריבו מקומות רבים, הרסו מסלות, מלאו צנורות ומרתפים, הפסיקו את מהלך המסעות במסלות הברזל. כברות ארץ של כמה פרסאות מכוסות במכול מים, גם נפשות אדם ירדו במצלות.

אוצר יקר בקרקע הים. חבר איטלקים באו לעיר החוף וויגא בהישפניה, לחפש בקרקע הים אחרי כלי הכסף הרבים, שהטביעו רבי החובלים הפרנציים וההישפנים בשנת 1702 בשובם מאיי אמריקה והאנגלים וההולנדיים התנסלו עליהם. האדמירל ההישפני ראה את ספינותיו אובדות לו ויטביען בים, לבל יסלו האוצרות ביד אויב.

האנארכיסטים בהישפניה לא ינחו ולא ישקמו. זה הפעם הרביעית, שזרמו חמר מפוצץ, להמית את המלך או את ראש המינסטרים ולא עלתה בידם. הקיסר ווילהלם אינו כפי הנראה בריא לגמרי. בנסיעתו בים התיכון חכו עליו באי קורפלו אשר ליין ועתה הודיע שלא יבא.

אסירים לחפשי. השלטן הקים את דברו וישלח את אסירי הכולגרים, שנתפשו בעון מרד במלכות — לחפשי. אך עליהם היה להשבע שבועת אמונים. התנכלות על נפש נשיא צרפת. במרזיל נתפשו שלשה אנארכיסטים, שהיו נבונים להרוג את לובע נשיא הרפובליקה הצרפתית בעברו שמה לבקר את מלך איטליה, ובפלך וואקליז נאסר אנארכיסט רביעי, אשר מתוך כתביו הכירו, כי יש לו משא ומתן עם שלשה הג"ל, גם סנין גדול וחד נמצא אתו.

המשחיתים ברוסיה. כאשר נאסף עם רב בכמה גדולה במוסקווא, להתפלל בעד הצלחת צבאות רוסיה במזרח, התפוצץ חמר מפוצץ תחת המזבח. המזבח נהרס וכהנים אחרים נמחצו פצעים קשים. ההמון הנאסף נמו מתוך ההפכה ויהי הלחץ אצל הפתח גדול כל כך עד שנתרסקו אשה אחת ושני ילדים. עושה התועבה נעלם ואיננו. — באחד המלונות הנהררים בפטרבורג התפוצצה "מכונת תופת". אחד האורחים נקרע לאברים אברים ואורח אחר ברח. הוברר כי שני האורחים רצו להשחית במכונת התפת הזאת איזה בית של צבור. — אל בית הגנראל קורמאקוב התפרץ איש זר ויור וימת את בן הגנראל. הברור נועד להגנראל עצמו.

נשמע מסלוח. בכל ארץ אונגריה רממה והשקט בכל מסלת הברזל אשר להממלכה. אין שום ממע עובר, כי הפועלים והפקידים עשו אמור (שמטייק) וישבתו מעבודתם. הם דרשו: כי יוסיפו על שכרם ותחת לעשות בקשתם פטרה הנהגת המסלות את הפועלים העומדים בראש התנועה. ע"כ חדלו כל הפועלים והפקידים מלעבד. חומי הטלגראף על יד המסלות נפסקו.

שרפת ארמון מלך. בסעודת בירת מלך קורעא פרצה אש בארמנות הקיסר ותאכל את כל הבנינים עם אוצרותיהם.

*

הגמון קתולי כותב עברית. בעתון היהודי "טאנבלאט" מלבוב כתוב לאמר: ראשי קהלותינו אינם נותנים עוד עברית, סופרי הקהלות אינם מבינים עברית. אולי תחזור עטרת שפת עבר ליושנה... אם לא על ידי הצינונות, אז ירום קרנה — ע"י הארכיגמון היוני-הקתולי גראף שעפטיצקי. לפני שנתים קבלתהו קהלה יהודית והרב ברבחו בשפה הגרמנית והוא ענהו כנאום בשפת עבר. עתה קבל הארכיגמון הזה מכתב בשפה לועזית והוא ענה במכתב עברי. ראשי קהלה "בזאואלאו" פנו אליו בבקשה. לתמוך ביד יהודי אחד, שערכ בעד אבר רותיני וישלם בעדו את חובו. עז ענה הגראף שעפטיצקי בשפת עבר צחה וזה לשונו מלה במלה:

"בעזר השם!
אחי! שלום עליכם העוסקים בצרכי צבור
באמונה! יהי שלום לכם ושלום לעוזריכם!

אגרתכם ובקשתכם קראתי. קרבי יהמו יחמרו על אשר איש עני וישר נפל ברשת לחמו. ויפה אמר החכם: "אם ערכת לזר כסף, ואני מה אעשה? הן חמש פעמים שש מאות אלף רגלי, אשר תחת שבטי, עומדים, לא לחם ולא טרף להם! ומי יספור האביונים, אשר עלי צופים, כאשר אבותיכם על דוד המלך ע"ה צפו (ברכות). אך עם כל זאת, אם כי לא אוכל לגמור את המלאכה, לא אשיב ריקם פני המתפללים על חכרם.

עשרה קראנען רצופים פה. סהרי במרומים כי יותר מאשר יכלתי הנני עושה בזה.
יוסף ה' עליהם אלף.

באות נששכם ונפש מכבדכם
אנדריאס שעפטיצקי.

לכוב, אל כבוד פרנסי הקהלה בזאואלאו.

הסתדרות היהודים בגרמניה. ביום א' 24 לחדש זה תהיה בברלין אספה רבה לכאי כח קהלות היהודים בגרמניה וכל מוסדותיה, אגודותיה וחברותיה. תכלית האספה היא לחבר את כל יהודי גרמניה לאגודה אחת, יגן על היהדות כלפי חוץ. גם זה אות לטובה. היהודים העולם מרגישים עתה צורך להתלכדות. ולהגן על כחבור כל הכחות. אם לא יתחברו עוד כל היהודים תחת דגל הצינונות ישנם מעמים בדר, אבל בכל אופן ישתדלו להקבץ והקבוץ נאה ונחוץ לנו.

ממשלת ארצות הברית בשביל היהודים הנרדפים. החברות הגדולות אשר ליהודים באמריקה פנו אל הממשלה בוועשינגטון בבקשה. להשתדל ע"י ציריה במאורקו ובפרס, שתימיכנה הסמשלה ההן את מצב היהודים שם ותשימנה עין לחמלה. הממשלה ענתה כי פנתה אל הצירים האמריקנים בטאנגר ובתהראן, למלא אחרי הממשלה הפרנצית, שגם היא בקשה את הדבר הזה. לנשיא קהלת ישראל בוויין נבחר ר"ד אלפרד שטערן, שהיה משנה הנשיא תחת נשיאת קלינגר.

שבת שניה של גלויות. יהודי אונגריה אינם מתרצים על נקלה, לקבל עליהם כל גזרה קשה, כאחיהם באוסטריה. כבר עבר ויותר משנה מעת גזרה הממשלה, להחמיר בשביטת יום א' ועוד לא אברו היהודים שם את תקותם, להמתיק את הגזרה ולהקל את עלה הקשה. ליהודים היו כבר אספות רבות בענין זה וכבר שלחו צירים אל הממשלה והכל ללא הועיל, ובכל זאת עוד היהודים משתדלים. ביום 18 לח' היתה בכורפסט, לפי הודעת העתון היהודי "אללג". יוד. צייטונג", אספה בענין זה, שבה השכילו היהודים להתחבר עם סוחרים נוצרים וביחד ישלחו בקשה אל המניסטרוים. להתיר את פתיחת החנויות בערי המדינה עד חצות היום.

כמתלהלה יורה ויקים. בליבעטשוב הסמוכה ליארוסלאו בא פקיד-יער אל בית מנרלד יהודי לקנות נעלים ויניה את קנה-הרובה על השלחן. הסנרלד אחז בקנה-הרובה ויאמר לאשתו בצחוק: "ראה אורה עליך" ויור, כדמותו כי הקנה ריק. מפי הקנה עף ברור אל חזה האשה והוא שוכבת על ערש דוי ומחלתה אנושה. חותן הסנרלד מאשים את חתנו, כי בזדון עשה זאת.

מ. ק.

מאבד עצמו לדעת. בקולבאשוב הסמוכה לרזעשוב שלח הסוחר ישראל רייך יד בנפשו ביציע-הנשים של בית המדרש. אחרי תפלת שחרית באחד ימי חוה"מ הניח את מליתו ויעל לעזרת-נשים ויגרש משם את הנערם. ששחקו באגוזים ויסגור הדלת ויתלה על הקורה. סבת מעשהו היא, כי הציקו לו המלויים ברבית.

מ. ק.

אחרי מות-קדושים. הנוטארוים פרוחארוסקי מרזעשוב לחא אשה יהודית, שהמירה דתה. אמה נשארה ביהדותה. בשבוע שעבר אחז אותה השבץ ותמת פתאם. חתנה חמל עליה ועל כבוד אשתו וימר את דתה אחרי מותה.

מ. ק.

השמונאים מקנאי קנאת עמם. בטשערנוביץ פרצה מריבה בתוך הסטודנטים בין יהודים-לאומיים ובין גרמנים-לאומיים. הסטודנט הגרמני ווילהעלם בזה את חברו היהודי גוטפריד מה' החשמונאים. גוטפריד הזמין להמלחמת השנים. הגרמני הקנאי ענהו, כי עם יהודי לא ילך למלחמת השנים, כי לא לבכור הוא לו. אז הרים גוטפריד את ידו ויך את ווילהעלם מכה רבה ומלחמה פרצה בין גרמנים ויהודים, והאחרונים יצאו בנזל-הנצחון.

א. דופלר.

שונאינו מבית. לטשערנוביץ בא הרבן הסוציאליסטי ד"ר שור, הנודע ממשפט זבלוטוב, לדבר על אודות הסוציאלות ולרכוש לה חברים. האספה נשבתה, כי הצינונים רבו עליו ולא נתנוהו לדבר בגלל שנאתו ליהודים, שגלה בעת הפרעות בזבלוטוב.

א. דופלר.

צדקה עומדת לעד. מדוע? יען אין משתמשים בה הרבה ואיך מתקלקלת — כן נמצא כתיב על שער חצר אחת בכפר פרוסי.

א. מפלת רוסיה ביום 18 אפריל מן התורה מנין? ב. מרכבות פרעה וחילו ירה ביום. אל תקרי מרכבות אלא מכרבות.

הרוצה שיעיר יצ'ין — זממן אחרים.
הרוצה שיחכים — יעשיר.

ולמען "שמח לבכם" באופן מלאכותי. כאשר גדלה השכרות בעמים בגלל שתית הי"ש באופן נורא, מצאו רוב הממשלות לנחוק, לשום מס ככר על השפיריטוס, באופן שלא תשיג יד עניים לקנותו. באוסטריה, המדינה שמשא המסים רובץ על שכר העם באופן יותר קשה מאשר לכל ארצות תבל, קטן מס השפיריטוס מאשר ביתר הארצות, יען פה יד בעלי האחוות הגדולות תקיפה והם אינם רוצים בכטול שתית הי"ש. בארצות הנאורות, שכבר בטלה בהן שתית הי"ש כמעט לגמרי, מצאו בעלי האחוות הגדולות עושי הי"ש מלאכות אחרות להשתמש בהן בסגלת הי"ש. אין מספר למכונות ולכלי-שרת ביתיים, שהמציאו בשנים האחרונות, אשר השפיריטוס הוא הכח המניע או המחמם שלהם. בו ישתמשו היום להוליך מרכבות או מסעות שלמים. להשיק בתים, להניע גלגלי בתי חרשת, להאיר בתים ע"י מנורות נפלאות, לבשול, ועוד ועוד. באשכנז התחברו כל עושי השפיריטוס לאגודה אחת, להשתדל בכח רב, להרגיל את כל העם בתשמושי הי"ש השונים. אין עיר וכפר באשכנז, שאין שם מקום לממכר מכונות וכלים לתשמושי הי"ש. וכה התרכה תשמיש הי"ש למלאכה עד שהי"ש הנעשה היום בגרמניה עולה ל"406 מיליון ליטר, תחת 294, שנעשו לפני עשר שנים. אף על פי ששתית הי"ש כמעט בטלה. ובאוסטריה, ששתית הי"ש בה רבה ועצומה, לא התרכה מתכנת הי"ש הנעשה בעשר שנים רק בשנים עשר מיליון ליטר. באוסטריה כל הרברים יגעים. מחוקקינו, באי בחנו ומנהלי המדינות משחקים בריב לשונות ומתקוטטים על אודות מצנפת של סטודנטים ועל אדות שמות איזו כפרים במדינת ביהם ועניני העם עזובים וזנוחים. אין התפתחות ואין השתכמות. על כן גם במקצוע הזה נשארו אחורנית. באוסטריה עוד אין הי"ש משמש אלא להשתכר בו. וגם מעט השפיריטוס הפסול, הנמכר למלאכה מחירו רב מאד, יותר מן 40 הלר הליטרי. בעוד שבגרמניה מחיר ליטר שפיריטוס פסול רק 20 סניג. על כן תודה חיבים כל עמי אוסטריה לסעקציאנס-שעף עקסנער, שהשתדל לערוך בוויין את תערוכת הי"ש לכל הארצות הנאורות, למען יראו באוסטריה את התשמושים הרבים, שישתמשו העמים בשפיריטוס ויעשו גם פה כמוהם. פרסים נקבעו לכל העושה איזו מלאכה מצוינת ביי"ש ולמביא את מכשירי המלאכות באופן מצוי, לתערוכה הזאת ערך מדעי ותרבותי רב מאד.

הרכב ספנסר על אדות הלשונות הקלאסיות. בתולדות הפילוסוף האנגלי הזה. שבתב בעצם ידיו, שתצא לאור בקרוב, מתמרמר הפילוסוף על למוד שתי הלשונות המתות. היונית והרומית בנתי הספר התיכונים ועל אשר יכלו את שנות התלמידים באגדות של הכל של הברברים הקדמונים ובידיעת אמונותיהם, אליליהם ותועבותיהם, תחת ללמד את התלמידים חכמה רעננה ופוריה של הזמן הנכחי. הוא מבטיח כי בני הדורות הבאים יחשבו זאת לנו לחטאה ולאולת גדולה. ספנסר לא יכול להבין, איך הסכימו כל הפרדגונים בדרונו לותר על כל מקצועות המדע, שהתרחבו כל כך בימינו עד אין סוף ולהמית את עתות בני הנעורים בחכמת הקדמונים הברברים, שאין לה בימינו שום יסוד. קונגרס לרפואת מחלת פנימויות. נפתח ביום 18 לח' בהיכל האוניברסיטה בלייפציג, הוא הקונגרס הכ"א בענין זה.

תולדות אנשי שם בקראקא

משנות המאה השלישית ועד הזמן האחרון.

מאת

פ. ה. וועטטייך.

(המשך).

לתאר בזה את הערך הגדול של נוסחאות המצבות העתיקות, את התועלת המרובה היוצאת לנו מהן, אחשוב ללא-צורך, לשונה "הלכות פסוקה", שכבר נאמרו ונשנו. ומי ממביני דבר לאשורו, המשוחרר מכל הויה ומכל משפט קדום, ולבו לב רגש, ער וחם לקורות עמנו וגדוליו, רבניו ומנהיגיו, לא יבין ולא ירגיש, לא ידע ולא יודע, כי הכתובות שעל גבי

תערוכת שפיריטוס. בוויין נפתח היום, 21 לחדש זה. בהיכל הרטונדה תערוכה למעשה השפיריטוס ושמוש. בתחלה ראו בני האדם את תכלית הי"ש, זה הפרי הנפלא של תבואת השדה, רק בסגלת שברותו. בעלי האחוות הגדולות מצאו בו תחבולה, להשתמש כפרי אדמתם באופן יותר נאות מאשר למכרו חי לשחינה. היהודים סוחרים הי"ש והמוזגים מצאו בו תחבולה לעשות עסקים ולמצוא טרף לביתם, ופוני הי"ש לא ידעו מה לעשות בו רק למלא מלא לזגמם, למען. השיב נפשם

כלית של רשימה סמטיוסית, את כל המתים מבי בקראקא, מראשית שנות המאה הרכיבית בערך ועד השנים האחרונות, שאנו עומדים בהן. קשה אמנם לעמוד על מספר הנפטרים בשנות המחצה הראשונה של המאה הרכיבית, ומה גם בדיוק וכפרטות השנים, כי משנת ש"ג ועד שנת ש"ח, לא נרשם כפנקס הח"ק (והפנקס הוא רק משנת ש"ג ולא קודם לכן) לא יום ולא שנת המות של כל נפטר ונפטר, אלא לפעמים רחוקות מאד. ואולם למרים אנו את הסתום כפנקס מן המפורש כמצבות, שנזכר בהן יום ושנת פטירתם של נושאיהן, ומהמצבות והפנקס יבא כל רבר על מכונן.

(המשך יבא).

ארגו מכתבים.

למר ר"פ ב"ה ולר"ד ה. ב"ז: תודה רבה. — לשולחים בדיחות ומשלים: הבדיחות והאפוריזמות צריכים להיות מוכנים על נקלה לכל קורא ואם לא, הם נכנסים לכלל חידות וחידות לא נקבל בשום אופן. — למר ש"א ביעז: תודה רבה. מסכימים אנהנו. — לרבים: חדשות מכפרי יום יום נקבל בתודה אם הן כתובות בקצרה ובלי גזמאות ופגיעה בכבוד בני אדם. — להרושנים את המצפה בעד "המגיד": אין ל"המצפה" שום שיכות ל"המגיד" ואין אנו אחראים בעדו, לכן לא נוכל להשלים את רבע, "המגיד" במשלוח "המצפה".

הקריאה וההכנה, ממש כחידות סתומות, או מפני כי התכות מדובקות אחת לאחת, בלי שום רוח כיניהן, או מפני כי האותיות משמשות והן כמעט אותיות פורחות (כאור 2). הפשתי מצבות, כדקתי נוסחאות, עד שבררתי שמות המתים ושנות מותם, את ערכם ואת המימותם, את נועם ואת נורם, מארץ לארץ ומגולה לגולה, עד בואם למרינות פולניה. ואכתוב בספר את כל אשר מצאתי, דבר דבור על אפניו, ככתבו וכלשונו, מלה במלה ואות כאות, בלי שום שנוי, חסר או יתיר, ערוך לפי סדר השנים והימים, ומכואר בהערה על ארות תולדותם ומשפחותם ושולשת יחוסם, ע"פ מקורות הארכיב, פנקסי הקהל וספרים ישנים, ספרי עבר וספרי לעו.

ולהוציא דבר שלם, משוכלל בכל, כלול בנוסחאות המצבות של כל נושאי פנים כקראקא, אחת מהנה לא נעדרה, גמרתו כלבי להביא גם כתובות האבנים החשובות מבית החיים החרש, הנוסד בשנת תקס"ד, וגם אותן המובאות ב"לוחות זכרון" מפרידרכג, ומועתקות שם שלא כהוגן, ומלאות מעוות גסות, הן בעצם ההעתקות והן כתולדות נושאיהן, וצריכות הרבה הרבה תקונים, הוספות ומליאים. והיו כל נוסחאות המצבות, יקרות הערך, ערוכות ומכוארות כל צרכן, מחוברות למקום אחד ולאגודה אחת. כתובות המצבות הן זכרונות אבותינו, מגורשי אשכנז, צרפת וספרד, זכרונות צדיקי עולם, וניחא לצדיקיא דמייקרי כהם אינשי".

ובטרם אקרב אל נושא הענין, ששמתי לי למטרה במאמר הזה, מוצא אני עור לנכון, להקיף בסקירה

הודות ליועץ הקטרי מר הירש לנדא, משנה נשיא העדה פה. שהתענין בהענין הזה ועמד לימיני בכל האפשר, נפתחו לי שערי בית העלמין הישן לרוחה. בכל יום ובכל עת, על אף כל אלה שנהרו בי ויעמדו לשמני בחקירותי ויסגרו את דלתות בית החיים על מסגר ולא נתנוני רמוס חצרו, ורב העיר נזכרוני וזינו התירו להוציא מצבות מכסות האדמה ע"י מכונה (שעל ידה נגלו לנו עשר מצבות חשובות) וראשי הקהל רדבו מקופת העדה סכום הנון לתכלית זו ולהקמת אבנים חדשות על מקום המצבות הנשחתות והנשכרות בהוצאתן. כתובות המצבות הראשונות שמצאתי, מצבות יקרות ונכבדות מאד (ולמשל מצבות אשתו הראשונה ואם אביו של הרמ"א משנת ש"ב ואמו של זה האחרון משנת ש"ג, ומצבות ר' ישעיה ב"ד משה נבאי צדקה משנת שלי"ב והצדיק ר' משה ב"ד תנחום נינו משנת שלי"ז והאחים הגדולים ר' נפתלי ור' בנימן זאב ב"ד משה משנת שמה"ה והחבר ר' בנימן ב"ד אליקים משנת שני"א ואשתו של הגימ' אליעזר אשכנזי בעל מעשה ר' משנת שני"ג ובתו החשובה של הגימ' יצחק ר' איסרלש אחיו של הרמ"א משנת שני"א) נרפסו קצתן ת"מ בהגלותן במה"ע של ד"ר בראנן (שנת 1900 צד 888-887) מאת חיים דוב פרידברג מקראקא (היושב עתה בפרא"מ), שנפל על המציאה ופרסם שם את נוסחאות המצבות בשניאות והשמשות עקריות כמו שהובחתי במאמרי במה"ע הנ"ל (שנת 1901 צד 176-166) ובמו שיראה הקורא: גם להלן במקומו בנוף התולדות של אנשי שם בקראקא. פרידברג כותב שם במאמרו הנ"ל, כי אחרי עמל רב של מר שמואל ב"ד זאב לנדא עלתה לו (למר לנדא) לגלות את המצבות שהיו שקועות במעמקי הארץ. כמו מר לנדא היה עמנו בקושרים באותה עצה ובאותו מעשה של החטוט בקברים ואיש וולחו לא הניע אף אצבעו הקטנה לנלו המצבות, ומידו ועמלו הוא לברו נגלו כלן. ובאמת אין הרבר בן. כי כידוע, נמצאו המצבות הראשונות ע"י אותה הפירה, שהקימה עלינו שאון הקנאים, אשר בכל תושיה יתגלעו. ומר שמואל ב"ד זאב לנדא כותב ע"ז בעצמו בהמגיד" שנת 1800 גליון ל"ג—ל"ד צד 890, כי ידיו לא חפרו את המצבות. והן, וז"ל שם: "לחטט ולחפש אחרי האבנים אשר נכלעו בכסן האדמה, ולחפור בגוש הקברים— זאת לא עלתה על דעתי, כי בזה יש חשש ערכוב עצמות של שני מתים" (ע"ז ע"ז מאמרי בהמגיד" הנ"ל גליון ל"ז). אבל הוא התעורר בעד תקון המצבות המקלקלות וחדוש הכתב הממשש שלהן ותקון האותיות המשוכשות של לוח שמות הגאונים הרבוק בכותל בית העלמין הישן, והשתדל הרבה ביהוד בעד היתר ההוצאה של האבנים ע"י מכונה, וזאת תהלתו. ויאתה תהלה גם למר יצחק אייזיק קרענל הנ"ל, אשר היה לי לעוד בחטוט הקברים כפי יכלתו, וכבר כבוקר השכים, בשעה החמישית, קודם עלות השחר, עמד (ועל ידו פועל יום) הכן על שדה הקברות במערד ואת, בכשיל ובילפות וכדומה כלים מבשרים ופצמי שונים הדרושים לענין ולעבודה כזה. לבלם נתניה בזה יתרת מקרב לבי, לכך אחר לאחרי לפי השתדלותו והשתתפותו ברבר המצבה של גלוי המצבות, של יקרא דחיי ודשבת, וזעלתי

אבני הזכרון לאנשי מופת משנות קדם, מועתקות כהוגן ומכוארות בשורה, הן מקורות נאמנים, חמר רב לדברי ימי ישראל וחכמו ופרנסיו מדור דור ופוטרות אותנו כמה פעמים מהמון וכוחים והשערות, מבוכות וספיקות במקצוע ההיסטוריה וכפנת הביוגרפיות. כי כתובות כאלה, המשיחות לפי המן, דברים פשוטים בתכלית הפשטות, בלי שום גוזמא ופרוזה, מפיצות אור על כמה פרקים כתולדות עמנו ונותנות לנו במדה ידועה מושג מהלך נפש ומדרכי ההגיון, מסגנון הלשון וממדרגת המדע והמדורה, שעמרו עליה אבותינו בפולניה כימים ההם, מתקופה לתקופה וזמן לזמן, עד הזמן האחרון. וכשומי לנגד עיני את המטרה הנשנה הזאת ואת רכ הטוב הצפון בה, לא חשכתי נפשי מכל עמל, ואשתמח על הקברים ואחמט כגוש העפר, כהרנגלת באשפה, שכיעות וחדשים, בחדשי הקיץ ובחדשי החרף, בימות הגשמים וכימות השלג. ולא נפל לבי עלי לכל הקולות והתלונות, השונות והמזוורות, שעלו באוני "וירעישו עולמות", אלה משום "חדרת הדין" ואלה משום חשש פנוי וערכוב עצמות, ולא נרתעתי לאחורי לכל האמצעים וההתחלות של קנאים, אשר חסמו הדרך בפני ולא נתנוני לבוא לבית העלמין, ויחרפוני ויועידוני למשפט לפני הכי"ר ורב העיר, ויביאו לבית החיים קומיסיא גדולה ושלמה של כל הדינים והאב"ד בראשם, לעיין בדבר הלכה זו, ולמחות בירי (ע"ז "המגיד" גליון ל"ב, ל"ג—ל"ד ול"ו שנת 1900). הגאונים ר' בער אופנהיים, רב העיר אייבעשיץ, נכד בעל "מי באר" (1), ר' יוסף שאול נהנון, האב"ד בלבוב, ור' חיים נתן דמביצר, דין מומחה ומצוין בקראקא, מחבר שו"ת "הורת ח"ן", הנודע לשם בספרו "כלילת יופי" גם בין חכמי המערב, היו נר להגלי בפעולתי. אופנהיים, אשר כפקודתו הוציאו בעיר אייבעשיץ בשנת תרי"ד, מצבת הנ"מ נטע, אביו של הגאון ר' ר' יהונתן, "ממעמקי האדמה, אשר כבר היתה נטבעה בארץ" (ע"ז "כלילת יופי" ח"א רף קי"ח ע"ב ורף קי"ט ע"א); נהנון, אשר יותר כמה שהתיר בלבוב, בשנת הרי"ג, לחפור בקברים, לגלות שפוני טמוני מצבות השקועות בתחתיות ארץ, עוד עורר הלבבות, בפה ובכתב, לתמיכת אותו הענין, והג"מ יעקב יוסם, בעל "אהלי יעקב", עמד בראש העוסקים כדבר הזה שם (ע"ז "המגיד" בליק שנה שניה כ"ב, "ומצבת קדש" חוברת שניה וש"ת "יוסף דעת" על יו"ד ה' קריעה סי' שס"ג סעיף ז'); ודמביצר, אשר חפר ומצא בקראקא, בשנת תרל"א (בסיוע של החכמים ר' אברהם שטיל ור' יחיאל מתתיהו צונץ, בעל "עיר הצדק"), מצבות הגאונים ר' יצחק הנקרא ר' יצחק חרין, אב"ד ור"מ פה, רבו של הג"מ אברהם ברודא, ור' יששכר בעריש, פרנס העיר והמדינה, בנו של ר' ר' העשל הנודע (ע"ז "המגיד" בליק גליון 31 עמ' 242 וגליון 34 עמ' 271 שנת חמש עשרה), ולא חש לחשש פנוי וערכוב עצמות של שני מתים, ובכמכי על אילנות גדולים כאלה, אשר כבר הורו לנו היתה, להלכה ולמעשה, בנרון החפירה בגוש הקברים, משום יקרא דחיי ורשכבי, משום תועלת ההיסטוריה וכבוד המתים, לא שמתי לב לכל התלאות ולכל הקנאים והערעורים ואסור הכי"ר שפגעו בי, ואוחז הלאה דרכי הבבושה, שסללו לנו הרבנים, גדולי הרור העבר, לא נחתו שנה ומחצה מלחמט ברנבי העפר ולחפוש חפש מחופש, בחורין ובסדקין, אחרי מצפוני מצבות, השקועות בתחתיות ארץ, ולא שקמתי מאז ועד היום, מלעסוק בפתרון הכתובות, בצרוף השמות, ובסדרו האותיות שעל גבי האבנים, הדרושים יגיעת בשר ורוח, מהינות יהרה וסבלנות נפרזה, עד כי עלתה בידי לגלות מטמונים, להוציא הרבה הרבה מצבות (שמונים מצבות בערך), שהיו נטבעות במעבה האדמה, מכוסות במשאין מעיני כל רואה (ובתוכן גם מצבות משנת ש"ב, מראשית ימי יסודו של בית הקברות), ולפתור כמה וכמה נוסחאות, שהיו קשות

1 במאמרי על דעת הקה"ל בהמגיד" גליון ל"ב שנת 1900 נשמטה תיבת נכדי, והשמטה זו נותנת מקום למעוה, כי ר' בער אופנהיים, הרב בעיר אייבעשיץ, הוא בעל "מי באר", ויש לתקן שם.

M. GALITZER
KRAKAU
 Dietelsgasse No. 41, Grünwald's Haus

הויפט-ניערערלאגע זעממטליכער ארטיקל אויף דעם געביעטע דער אָפטיק, הירורגייע עלעקטראטעכניק, קאסמעטיק אונד באַנדאַזש-מיטעל. ברוכבאַנדער פֿיר ביידע געשלאַכטער עט קינדער אין בעסטער, סאָלדערעסטער אויספיהרונג.

יונגערמאנן שפראכען-קינדיג, טיכטיגער רעכנער, גומער קארעספאנרענט, זוכט אלס געבענבעשאַפטיגונג געגען ועהר מאַססיגעס האנראר פאססערנען פאסטען, אויך פיר האלבע מאגע. געפעל. אפערמען טוב:

Ch. I. M. Poste restante, Krakau.

האמעל & רעסטוראציע
 זאממט גומע כעראטונג עצה טובה
 צו אלעס, נור כייא
וואלף זאלין קראקווא
 קראקויערנאסע 29 (קווארק)

קאנצעס. שטיינמעצמייסטער
ALTER HORNER, KRAKAU,
 Methgasse Nr. 37.
 איבערניממט דיא פערפערטיגונג אונד אויפ-שטעללונג פאן גראבשטיינען
 צו דען בילליגסטען פרייזען.
 אויך עפפעקטואירט דערוועלבע בעשטעלעטע גראבשטיינען אין יעדע פראווינצשטאט אונד לעסט דייעזע דורך פאן היער אויס געשיקטע גע-

ניי איינערקעמטע קראקויער

כשרה דאמפפועלכווארען-פאבריק

מיט דער בעסטען מאדערנסטען מאשינע, ערצינגט שענע, פרימא סאלאמי וועראנעזער, ברוסט, שינקען, קרענוויסמל א. ו. וו. פערזעהען מיט הכשר ישל הרב הגאון רפה שליט"א. עמפפיעהלט צו בילליגסטען פרייזען. אויף פערלאנגען ווירד פרייזקוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

מנהם מענדל גראזער.

Emanuel Glaser, Dampselchwarenfabrik KRAKAU, Bozego-Ciala 8.

„Die Welt“

Zentral-Organ der zionistischen Bewegung.

ERSCHEINT JEDEN FREITAG.

Redaktion u. Administration: Wien, IX., Türkenstr. Nr. 9.

„Die Welt“ ist das offizielle Organ für alle Mitteilungen des Kongresses, des Aktions-Komitees, der Jüd. Colonialbank, der Nationalfonds-Kommission

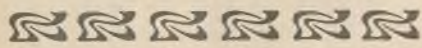
„Die Welt“, ist in allen fünf Weltteilen verbreitet, wird von Hunderttausenden gelesen, gehört also mit zu den besten Insertionsorganen. — Anzeigen in derselben sind billig und haben den besten Erfolg.

Die zionistische Bewegung hat heute ihre tapferen Vorkämpfer und Pioniere, zahlreiche Überzeugungstreue und opferbereite Gesinnungsgenossen in allen Teilen der bewohnten Erde. Das beweisen nicht nur unsere Welt-Kongresse, das beweisen am schlagendsten die Versandlisten von „Die Welt“ mit ihren tausenden Postorten in allen fünf Weltteilen.

Die Rubrik „Für fünf Weltteile“ will dieser Tatsache Ausdruck und zugleich der Geschäftswelt gute und billige Gelegenheit geben, durch Anzeigen vorteilhafte Verbindungen in allen zivilisierten Ländern der Erde anzuknüpfen.

Abonnements: Ganzjährig K 12.—, Mk. 13.70, Rub. 7.—, Frcs. 17.—, sh 14.— Halbjährig die Hälfte.

Inserate: Für die 45 mm breite Millimeterzeile 10 Heller. — Bei Wiederholungen steigenden Rabatt.

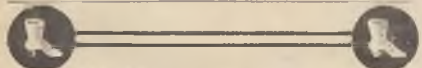
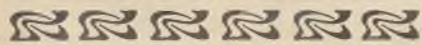

Saul Rafael Landau

Juvelier

KRAKAU Stradom.

עמפפיעהלט זיין רייכהאלטיגעס זאגער פאן עמטען גאד, זילבער עט יובעלען-ווארען, רעעלע בעדינגונגען.

Wolf Zuckermann

KRAKAU

Bozego-Cialo 3

im Hause

des Herren Grünwald

עמפפיעהלט זיין רייכהאל-טיגעס

שוהווארען לאגער

אייגענער ערצינגונג.

בינגען 6 שטונדען ווירד

יעדעס מאס - מוסטער ער-

צינגט, וואונדערשאן געאר-

בייטעט עט

בילליגסט בערעכענט.

אויך דעפאראטורען ווערען

3-2 אנגענאָממען.

Wyd.: Naftali Hof. S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.

Drukiem S. L. Deuschera w Podgórzu.

דיא ערסטע בעסטבעקאנטע

קראקויער

כשר זעלכווארען-פאבריק

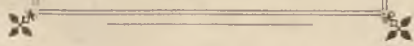
מיט דאמפפועלעך דער פרימא

Spira & Gronner

in Krakau

עמפפיעהלט איהר פאבריקאט צו בילליגסטען פרייזען.

הכשרים בייא יעדער זענדונג.

Hotel Londres

Krakau, Stradom

Inhaber: SALAMON WASSERLAUF

גרעסטעס האמעל דער יודישען קויפמאנס-וועלט, נייא רענאָוירט, שענע צימער, גוטע קיכע, שמרענג כשר, פיר זאמער-סעכאן שעהנגן גארטען אייגענעריכטעט, פיר פרעמדע געסטע, וועלכע ערציע בריווען בעסטענס געאייגענט, עמפפאָהלען צו בילליגסטען פרייזען.

Abraham Pemper

Podgórz bei Krakau.

מעכאנישע

ווייסשטיקערייא פאבריק

יעדעס אייגענענדעמע מוסטער ווירד

גענויא עט בילליגסט אויסגעפירט.

„טאגבלאט“

דאס „טאגבלאט“ איז א יודיש בלאט, פון וועלכען דער יוד זאל קענען געוואָהר ווערען אַל דינג, וואס איז איהם נוגע אלס מענש און אלס יוד, אלס שטאטסבירגער און אלס מיטגלידער פונם יודישען פאָלק.

דאס „טאגבלאט“ ברענגט אלע ידיעות פון דער גאנצער וועלט, אלע נייעסטע נאכריכטען פון דער פאליטיק, פון דינעלע קוועלען ווי אלע אייראפעאישע בלעטער.

דאס „טאגבלאט“ האט שפעציעלע קארעספאנדענטען אין אלע שטערט און שטערטליך אין גאליציען און בוקאווינא, וועלכע בעשרייכען גענוי, ווי אזוי יודען לעבען דארט.

דאס „טאגבלאט“ האט אייך בעשטעלמ קארעספאנדענטען אין אלע לענדער פון דער וועלט, וואו יודען וואוינען נור, זיי זאלען מודיע זיין ארדינג, וואס עס געהט פאר צווישען יודען.

דאס „טאגבלאט“ וויל פערטרעטען יודישע אינטערעסען. נור נישט די אינטערעסען פון די שטארקע און רייכע, ווייל זיי בעדארפען נישט אונזער פערטרעטונג. דאס „טאגבלאט“ פערטרעט די שוואכע און אונטערדריקטע, די גרויסע נאמען פונם יודישען פאָלק, וועלכע קענען זיך נישט אליין העלפען און מען מוז זיי פערטרעטען.

אכאנאמענס-פרייזע אין גאנץ עסטרייך:

מאָנאטליך K. 1.50, פיערטעליעהריג K. 4, האלבעהריג K. 8, איינצעל-נומער 8 העללער. אין אויסלאנד 12 פראנק האלבעהריג.

Redaction «Tagblatt», Lemberg פון דער דעראקציאן: (Check-Konto der k. k. Postsparkasse Nr. 864,596).

בעזאנדערס נינסטיגע געלעגנהייט!

דורך גראַסען איינקויפֿען איינער אויפֿגעלעזטען

כינאזילבערווארען פאבריק

בין איך אין דיא לאגע פאלגענדע שפאטמכיליגע פרייזע צו אפפער-רען, זא לאנגע דער פאראמט רייכט:

12	שטיק כינאזילבער קאפּע-לעפּעל נייעסטע פאסאן	fl. 2.75
12	עסלעפּעל	5.25
12	נאבעלן	5.25
12	מאפעל-מעסער מיט פיינסטען גערליכער קלינגען	5.25
12	דעסערט מעסער	4.15
12	נאבעלן	4.25
12	העפּעל	4.25

פערואנד געגען נאכנאמע אדער פארהעראיינענדונג דעס בעטראגעס ניכט קאנוועניענדעס נעהטע אהנע אנשטאנד צוריק אונד שיקקע געלד רעטור. — אויפ'ס פערלאנגען שיקקע נייעסטען פרייזקוראנט מיט צירקא 1400 איללוסטראטיאנען בחנם בלא כסף פראנקא!

SINA PELZ, KRAKAU.

דער הריעג צווישען רוססלאנד אונד יאפאן

פּעסעלעט יעצט דיא אויפּמערקזאמקייט דער גאנצען וועלט. אויך דערעייניגע, דער זאָנסט קיינע צייטונג האלט, מוסס יעצט אין בלאטט לעזען, אום דיא קריגע-נאכריכטען צו ערפֿאהרען. אויפֿהערליכסט איבער דען קריעג בעריכטעט

דיא אין בודאפעסט ערשיינענדע

„אדרגעמיינע יודישע צייטונג“

דיועס פערברייטעסטע יודיש-פאליטישע בלאטט ערשיינט יעדען טאג (נור ניכט אום שבת אונד זאָנמאָג) אונד צוואר אין רייז, לייכט פערשטענדליכער, דייטשער שפראכע, מיט יודישען לעטטערן.

דיא שאָן זייט 17 יאהרען עקזיסטירענדע „אללגעמיינע יודישע צייטונג“ בוינגט טאגליך דיא אויספהרליכסטען בעריכטע אונד אייגענע טעלעגראמע איבער דען רוסשיש-יאפאנישען קריעג, עבע זא עקלארענדע בעשפּרעכונגען, אונד ארטיקעל, זאָוויא אייגענע יודישע לאנדראַטען איבער דען קריעג. — אויסערדעס פּער-אַפּענטליכט דיא „אללגעמיינע יודישע צייטונג“ יעדען טאג פאליטישע ארטיקעל אונד בעריכטע אויס דעם ווענער רייכטראטהע אונד איבער דיא פארלאמענטע אללער שטאטען נעכט „פערשיעדענע נייאיקייטען“ אויס אללען שטיילען דער וועלט פאן אללעם דאס אינטערעסאנטעסטע אונד דאס נייעסטע!

פּערנער שטעהט אין יעדער נומער דער „אללג. יודישע צייטונג“ אין שאָנעס „פאליטעאָן“, האָכאינטערעסאנטע ערצהאלונגען אויס דער געגענווארט אונד אויס דער פּערגאנגענהייט, דעם יודענטומס. עבענזא האט יעדע נומער דער „אללג. יודישע צייטונג“ שפעציעלל יודישע נייאיקייטען אויס אללען געגענדען דער וועלט, דיא „אללג. יודישע צייטונג“ פּערטהיידעט אין געדיגענען ארטיקעלן דיא אונפּערפּאָלשטע יודישקייט, אונזערע אמונה הקדושה מיט פייער-אייפּער אונד קאמפּפּט מיט „התלהבות“ געגען דיא פּושיע! דארט פּינדעט יעדער עהרליכע יוד אין גייסטגעם פּערגנוגען אין דער „אללג. יודישע צייטונג“ דיועס צייטונג דיועס צייטונג בוינגט אויך טאגליך געשאַפט-בעריכטע, באַרזע-קורזע, ציעהונגען אללער זאָע א ז. וו. מיט איינעם ווארטע: דורך דיא „אללג. יודישע צייטונג“ ווירד מאן טאגליך מיט אללעם בעקאנט, וואס אין דער פּאליטיק אונד אויס יודענטומס פּאַרנעהט! — טראַטץ אללדעם איז דער פּרייז דיוער טעגליכען צייטונג ניר 1 קראַנע בעשטעלט דער בעקאנטע דען אנפאנג דעם יעצטיגען וואונדער-שאַנען פּאָליטעאָנס, עבענזא אויך איינע גראַסאויטיגע לאנד-קארטע איבער דען רוסשיש-יאפאנישען קריעג אומזאנסט אונד פראנקא זאָפּאָרט צוגעשיקט.

„Allg. Jüdische Zeitung“, Budapest, Lázárgasse 14/h (Ungarn).

געגען פּאַראַווינענדונג פאן 20 העללער (אין ברעפּמארקען) ווערען 8 פראַנע-בלאטטער געשיקט. (עדהליכע אגענטען מאָנען זיך פאן איבעראלל מעלדען).